

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om statens säkerhetsfond och kreditinstitutslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar i lagen om statens säkerhetsfond och kreditinstitutslagen. Enligt förslaget ska lagen om statens säkerhetsfond kompletteras så att till den fogas bestämmelser om att en inlåningsbank som fått problem med sin kapitaltäckning kan åläggas att lämna in en stödansökan till Statens säkerhetsfond. Statsrådet kan ålägga banken att ansöka om finansiellt stöd då de i lagen angivna förutsättningarna är uppfyllda. Innan statsrådet fattar sitt beslut ska finansministeriet inhämta yttranden från Finlands Bank och Finansinspektionen.

En förutsättning för statsrådets beslut är att bankens kapitaltäckning har försämrats så att den inte utan statligt stöd har förutsättningar att fortsätta sin koncessionsenliga verksamhet och att bankens likvidation eller konkurs kunde leda till allvarliga störningar på finansmarknaden. Förslaget innebär att om banken inte lämnar in sin stödansökan inom den tidsfrist som statsrådet har satt ut kan bankens aktier och kapitallån enligt vad statsrådet beslutar lösas in till Statens säkerhetsfond mot full ersättning. I fråga om andelsbanker och sparbanker är det i stället affärsverksamheten som är föremål för inlösen.

Enligt förslaget fogas till lagen en bestämmelse som berättigar statsrådet att för högst

sex månader begränsa kreditinstitutens, fondbolagens, förvaringsinstitutens, värdepappersföretagens, fondbörsernas, optionsföretagens, clearingorganisationernas och värdepapperscentralens koncessionsenliga och regelmässiga verksamhet, eller att besluta om begränsningar och förbud som gäller offentlig eller multilateral handel. En förutsättning för tillämpning av bestämmelsen är att statsrådets åtgärder, på grund av allvarliga internationella störningar på finansmarknaden eller andra staters agerande, är nödvändiga för att trygga stabiliteten och en störningsfri verksamhet på Finlands finansmarknad och hos finansmarknadsaktörerna.

Lagen föreslås bli kompletterad så att stödåtgärderna kan gälla en inlåningsbanks holdingföretag. I lagen stryks bestämmelsen som gör det möjligt att bevilja finansiellt stöd till säkerhetsfonder som avses i kreditinstitutslagen.

I kreditinstitutslagens bestämmelser om säkerhetsfonder föreslås motsvarande tekniska justeringar som i lagen om statens säkerhetsfond.

Avsikten är att de föreslagna lagarna ska träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	4
2.1 Gällande lagstiftning	4
Lagen om statens säkerhetsfond.....	4
Lagen om temporärt avbrytande av en depositionsbanks verksamhet	5
Värdepappersmarknadslagen.....	6
Lagen om Finansinspektionen.....	7
2.2 Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning.....	7
Europeiska unionens lagstiftning om bankstöd.....	7
Sverige.....	9
Danmark	9
Storbritannien	10
Vissa andra europeiska stater	10
3 BEDÖMNING AV NULÄGET OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	11
3.1 De allmänna principerna och villkoren för bankstöd	11
3.2 Ändringsbehov	12
3.3 Målsättning och de viktigaste förslagen.....	13
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	15
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	16
DETALJMOTIVERING	17
1 LAGFÖRSLAG	17
1.1 Lagen om statens säkerhetsfond.....	17
1.2 Kreditinstitutslagen	21
2 IKRAFTTRÄDANDE	22
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	22
LAGFÖRSLAG	25
1. Lag om ändring av lagen om statens säkerhetsfond.....	25
2. Lag om ändring av kreditinstitutslagen	27
BILAGA	28
PARALLELLTEXTER	28
1. Lag om ändring av lagen om statens säkerhetsfond.....	28
2. Lag om ändring av kreditinstitutslagen	32

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Det anses vara nödvändigt att under alla förhållanden trygga stabiliteten i Finlands finansiella system och upprätthålla förtroendet för det. Detta är av stor betydelse bl.a. av den anledningen att en liten och öppen samhälls-ekonomi som Finland i stor utsträckning är beroende av internationell finansiering. Förtroendet för framförallt inlåningsverksamheten är viktig också av den anledningen dessa kreditinstituts verksamhet som förmedlare av finansiering och upprätthållare av betalningsrörelse i stor utsträckning är baserad på inlåning från allmänheten.

Då det i slutet av år 1991 var uppenbart att samhällsekonomin tillstånd snabbt försämrades så mycket att de finländska bankernas kapitaltäckning var hotad, vidtog statsmakten en rad åtgärder för att trygga banksystemets funktion. Den viktigaste åtgärden var att Statens säkerhetsfond inrättades. Detta skedde genom lagen om statens säkerhetsfond (379/1992) som trädde i kraft den 30 april 1992. I lagen föreskrivs om olika former av offentligt bankstöd till inlåningsbanker som fått problem med sin kapitaltäckning, om stöd villkoren och om förfarandet för beviljande av stöd. Vidare föreskrivs om finansiering av fondens verksamhet samt om fondens förvaltning, bokföring och bokslut. Stöd villkoren och andra tillämpningsprinciper framgår också av anslagsmotiveringarna i statsbudgetarna och tilläggsbudgetarna, av riksdagens uttalanden och de principer för beviljande av stöd som godkänts av Statens säkerhetsfonds förvaltningsråd, som svarade för tillsynen över säkerhetsfonden.

Statens säkerhetsfond spelade en viktig roll under bankkrisen i början av 1990-talet. Krishanteringen i form av statligt stöd gällde närmast Sparbankernas Central-Aktie-Bank, Sparbanken i Finland SBF Ab och STS - Banken Ab. Det fanns också beredskap att bevilja affärsbankerna Kansallis-Osake-Pankki och Föreningsbanken i Finland samt andelsbanksgruppen statsgaranti för att trygga deras kapitaltäckning, men dessa åtgärder

vidtogs inte. Dessutom beviljade staten 1992 av anslag som för detta ändamål anvisats i en tilläggsbudget samtliga banker s.k. krisstöd i form av krediter, genom att teckna kapitalbevis i förhållande till bankernas balansräkningar.

Fonden stod till en början under riksdagens garanti och togs inte upp i statsbudgeten. Stödbesluten fattades av fondens direktion. Bankkrisens omfattning och behovet av stödåtgärder visade sig emellertid snart anta sådana proportioner att det blev nödvändigt att ompröva säkerhetsfondens beslutssystem och organisering av verksamheten. Lagen om statens säkerhetsfond ändrades 1993 så att statsrådet skulle besluta om stödåtgärder medan fonden fick egen personal för beredning och verkställande av stödbesluten. Efter ett antal betydande krishanteringsbeslut överfördes fonden 1996 till statsrådets ansvarsområde.

Bankernas återhämtade sig snabbt från krisen. En bidragande orsak till den positiva utvecklingen var att samhällsekonomin under många år efter krisen utvecklades i en gynnsam riktning. De finländska inlåningsbankernas situation är i dagens läge stabil. Trots den djupa kris som det internationella finanssystemet för närvarande genomgår och trots vissa osäkerhetsfaktorer i den finländska samhällsekonomin utveckling finns det inga tecken som tyder på att vi står inför en situation som kan jämföras med 1990-talets bankkris och som kan förutsätta omfattande stödåtgärder från statens sida. Nu kan vi alltså trots osäkerheten på den internationella finansmarknaden granska behovet att utveckla den lagstiftning som ska trygga stabiliteten i banksystemet, utan att behöva ta hänsyn till sådana kraftiga ekonomiska och sociala spänningar som ofta uppstår då en akut inhemsk finanskris måste åtgärdas med offentliga medel.

Trots att lagen om statens säkerhetsfond stiftades med tanke på bankkrisen i början av 1990-talet, varefter både finansmarknaden och banksystemet har undergått stora strukturella förändringar, behöver den inte ändras i någon större utsträckning. De största änd-

ringsbehoven gäller statens möjligheter att i tid ingripa i sådana bankers verksamhet som är i behov av stöd och har relevans för den systemrisk som är förknippad med finansmarknaden. Ingripandet bör kunna ske genom att staten vid behov övertar de stödtagande bankerna. Det är också skäl att justera lagens tillämpningsområde i överensstämmelse med de förändringar som skett i kreditinstitutens ägarstrukturer. Dessutom är det skäl att i lagen ta in en bestämmelse som ger statsrådet rätt att trygga en störningsfritt fungerande finansmarknad genom att för viss tid begränsa kreditinstitutens och vissa andra finansmarknadsaktörers verksamhet samt att besluta begränsa eller förbjuda handel med värdepapper.

2 Nuläge

2.1 Gällande lagstiftning

Lagen om statens säkerhetsfond

Syftet med Statens säkerhetsfond är att trygga stabiliteten i inlåningsbankernas verksamhet. Detta innebär för det första att insättarnas och andra borgenärers förtroende måste upprätthållas. Förtroendet innebär för det första att inlåningsbankerna inte drabbas av uttagsanstormning. Dessutom innebär det att bankerna har tillgång till framförallt utländsk finansiering. En förutsättning för att tillgången till utländsk finansiering ska kunna tryggas är i praktiken att de banker som är beroende av utländsk finansiering uppfyller kapitaltäckningskraven enligt internationellt erkända normer.

Syftet med bankstöd som beviljas av fond- eller budgetmedel är att trygga inlåningsbankernas kapitaltäckning i enlighet med lagstiftningen. Avsikten är inte att stödsystemet ska utnyttjas för eventuella tillfälliga likviditetsproblem. Enligt arbetsfördelningen mellan finansmarknadsmyndigheterna är det i sista hand Finlands Bank som ansvarar för bankernas likviditet.

De bestämmelser om stödformer som ingår i lagen om statens säkerhetsfond ger relativt stort utrymme för tolkning, vilket innebär att olika typer av finansiellt stöd kan beviljas en

bank som har problem med sin kapitaltäckning. Stödformerna räknas upp i 1 §. Enligt bestämmelsen kan en bank utöver de uttryckligen nämnda typerna av stöd beviljas också "annat finansieringsstöd", om sådant behövs för att trygga bankens verksamhet och stabiliteten på finansmarknaden. De i praktiken viktigaste stödformerna som användes under 1990-talets bankkris och som sannolikt kommer att användas också i samband med eventuella framtida kriser innebär att aktier och kapitalbevis tecknas i inlåningsbanker samt att bankernas upplåning garanteras.

Statens säkerhetsfond kan bevilja bankernas säkerhetsfonder, som avses i kreditinstitutslagen (121/2007), stödlån samt garantera säkerhetsfondernas upplåning. De medel som erhållits i stödlån eller med hjälp av garantierna används för att stödja säkerhetsfondens medlemsbanker. Bestämmelsen hade en särskild betydelse i början av 1990-talet eftersom en del av bankstödet till sparbanksgruppen då kanaliserades via Sparbankernas säkerhetsfond. Efter att en gemensam insättningsgarantifond har inrättats för inlåningsbankerna och efter de strukturella förändringar som skett i säkerhetsfondssystemet har bestämmelsen numera närmast en teoretisk betydelse.

Statens säkerhetsfond kan äga aktier i egendomsförvaltningsbolag och i bolag som äger egendomsförvaltningsbolag och även i andra bolag, om det kan anses nödvändigt för att trygga en banks verksamhet och stabiliteten på finansmarknaden. Ett egendomsförvaltningsbolag är ett aktiebolag vars syfte är att köpa eller på annat sätt förvärva och förvalta samt sälja eller på annat sätt avyttra egendom eller ansvarsförbindelser som tillhör en bank som är föremål för Statens säkerhetsfonds stödåtgärder eller som genom ett myndighetsbeslut har avskilts från en sådan bank. Bankkrisen på 1990-talet sköttes av Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab och dess dotterbolag Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal SSP Ab och Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal-Silta Ab.

Det primära syftet med lagen om statens säkerhetsfond är visserligen att trygga sådana bankers kapitaltäckning som har relevans för den systemrisk som är förknippad med finansmarknaden. Lagen innehåller också flex-

ibla stödfullmakter som innebär att Finlands Bank kan ställa borgen för en inlåningsbank i en situation då centralbanken för skötseln av sina egna uppgifter har beslutat bevilja banken lån för att trygga dess likviditet och då inlåningsbanken inte kan ställa sådan säkerhet för krediten som inom Europeiska centralbankssystemet förutsätts för nödfinansiering. Enligt 7 § i lagen om Finlands Bank (214/1998) ska Finlands Bank ha tillräckliga säkerheter i sin kreditgivning.

Enligt 11 § i lagen om statens säkerhetsfond beviljas stödlån och borgen på ansökan av en säkerhetsfond. Villkor för beviljande av lån och borgen är att en eller flera av de banker som hör till den ansökande säkerhetsfonden har råkat i sådana ekonomiska svårigheter att det för tryggnad av bankens verksamhet och stabiliteten på finansmarknaden är nödvändigt att understödslån eller understöd beviljas ur säkerhetsfonden i fråga. Ytterligare ett villkor är att säkerhetsfondens egna tillgångar inte räcker för ändamålet. I lagen föreskrivs inte uttryckligen om ansökan då en enskild bank eller ett egendomsförvaltningsbolag har beslutat ansöka om finansiellt stöd av Statens säkerhetsfond. Också i avsaknad av en uttrycklig bestämmelse är det emellertid klart att säkerhetsfonden inte kan vidta stödåtgärder utan en vederbörlig ansökan.

Efter de ändringar som gjordes i lagen 1996 är det i allmänhet statsrådets allmänna sammanträde som beslutar om stödåtgärder för krisbanker. Statsrådet fattar stödbesluten inom ramen för Statens säkerhetsfonds tillgångar eller anslag och fullmakter som beviljats i statsbudgeten.

I lagen om statens säkerhetsfond fanns under bankkrisen på 1990-talet inga uttryckliga bestämmelser om ägaransvaret. De allmänna bankstödsvillkor som säkerhetsfondens förvaltningsråd godkändt förutsatte likväl i förening med riksdagens ställningstaganden klart och tydligt att en stödtagande banks ägare inte fick dra nytta av statsstöd som beviljats banken. I praktiken uppställdes som villkor för stödet att de stödtagande bankernas förluster enligt balansräkningen skulle täckas genom nedsättning av aktiekapitalet, varefter kapitalbasen skulle höjas genom aktieemissioner och kapitallån som riktades till staten.

På detta sätt fick staten bestämmande inflytande i de stödtagande bankerna.

I lagen om statens säkerhetsfond togs år 2001 in uttryckliga bestämmelser om ägaransvaret. Genom en lag av den 28 december 2001 (1508/2001) ändrades lagen så att som villkor för bankstöd ska uppställas antingen att bankens bundna kapital används för att täcka upplupna förluster eller att staten löser in aktier till verkligt värde innan bankstöd beviljas. Enligt den 12 a § som då fogades till lagen ska som stödvillkor uppställas att de förluster som framgår av den stödbehövande bankens fastställda balansräkning innan stödet beviljas ska täckas genom nedsättning av aktiekapitalet, medan bankens aktiekapital med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt till teckning ökas med stödets belopp genom en aktieemission som riktas till Statens säkerhetsfond eller till ett egendomsförvaltningsbolag som avses i lagen. En bank som inte är grundad i aktiebolagsform kan bli tvungen att ombilda sig till ett aktiebolag.

Enligt lagens 12 b § kan en stödtagande banks aktier och kapitallån med iakttagande av det förfarande som föreskrivs i aktiebolagslagen mot full ersättning lösas in till Statens säkerhetsfond eller ett egendomsförvaltningsbolag. Inlösen sker till gängse pris som bestämts av skiljemän som utsetts av Centralhandelskammarens inlösningsnämnd. Aktiernas inlösenpris är deras gängse pris innan inlösenförfarandet inlemts. Om inlösen har föregåtts av ett obligatoriskt köpeanbud enligt värdepappersmarknadslagen (495/1989) anses det pris som erbjudits som gängse pris. Inlösenbeslutet fattas av statsrådets allmänna sammanträde. En förutsättning för ett sådant beslut är att statens intresse inte kan tryggas i enlighet med det förfarande som avses i 12 a § och att avvikelse från jämlikheten mellan aktieägarna inte sker utan vägande skäl.

Lagen om temporärt avbrytande av en depositionsbanks verksamhet

Samtidigt som lagen om statens säkerhetsfond kompletterades stiftades en särskild lag om temporärt avbrytande av en depositionsbanks verksamhet (1509/2001). Lagen ersatte

motsvarande bestämmelser i affärsbankslagen (1269/1990), sparbankslagen (1270/1990) och andelsbankslagen (1271/1990). Enligt de gällande bestämmelserna kan finansministeriet avbryta en banks verksamhet för högst sex månader om det är uppenbart att en fortsättning av verksamheten allvarligt skulle skada finansmarknadens stabilitet, betalningssystemens störningsfria funktion eller borgenärernas fördel. Banken skall omedelbart efter beslutet om att avbryta verksamheten göra upp en plan varav framgår hur banken ämnar sanera sin ekonomiska ställning eller, om förslag till sådana åtgärder inte kan läggas fram, hur banken ämnar avsluta sin verksamhet. Finansministeriet kan av särskild anledning fatta beslut om att fortsätta avbrottet med högst en månad i sänder, likväl högst till dess att sex månader har förflutit från det första beslutet. Om banken inte gör upp planen inom den utsatta tiden eller om det inte är möjligt att i planen föreslå åtgärder genom vilka bankens ekonomiska ställning sannolikt kan saneras, ska finansministeriet till Finansinspektionen göra en framställning om att bankens koncession återkallas.

Värdepappersmarknadslagen

Enligt värdepappersmarknadslagens 3 kap. 11 § kan finansministeriet helt eller delvis återkalla en fondbörs koncession bl.a. om fondbörsen i sin verksamhet väsentligt har brutit mot lagar eller förordningar eller mot föreskrifter som myndigheterna har meddelat med stöd av dessa eller mot koncessionsvillkoren eller börsreglerna. Enligt kapitlets 12 § kan finansministeriet förordna att verksamheten vid en fondbörs ska avbrytas för viss tid, om det i fondbörsens verksamhet har konstaterats oskicklighet eller oaktsamhet eller om en störning har inträffat i omsättningen av de värdepapper som är föremål för offentlig handel i fondbörsen och det är uppenbart att en fortsatt verksamhet är ägnad att allvarligt skada stabiliteten på värdepappersmarknaden eller investerarnas ställning. Enligt kapitlets 14 § 4 mom. kan finansministeriet för att trygga den offentliga handelns tillförlitlighet

och opartiskhet förordna om ändringar eller kompletteringar av de fastställda reglerna.

Enligt lagens 4 a kap. 3 § kan finansministeriet helt eller delvis återkalla en clearingorganisations koncession om organisationen i sin verksamhet väsentligt har brutit mot lagar eller förordningar eller föreskrifter som myndigheterna har meddelat med stöd av dessa eller mot koncessionsvillkoren eller organisationens bolagsordning eller regler. Ministeriet kan för viss tid begränsa en clearingorganisations koncessionsenliga verksamhet också om verksamheten bedrivits med oskicklighet eller oförsiktighet eller om det är uppenbart att organisationens verksamhet äventyrar stabiliteten på finansmarknaden eller investerarnas eller clearingmedlemmarnas intressen. Dessutom kan finansministeriet på framställning av Finansinspektionen bestämma att en clearingorganisation skall avbryta sin clearingverksamhet för viss tid eller tills vidare, om det förekommer sådana störningar i clearingverksamheten att en fortsatt verksamhet kan skada investerarnas eller clearingmedlemmarnas intressen. Finansministeriet har rätt att utfärda bestämmelser om hur clearingverksamheten ska ordnas under avbrott i clearingorganisationens verksamhet.

Enligt värdepappersmarknadslagens 7 kap. 1 a § kan Finansinspektionen bestämma att erbjudande av värdepapper till allmänheten eller upptagande av värdepapper till offentlig handel skjuts upp med högst tio på varandra följande bankdagar åt gången. Ett sådant uppskov förutsätter att Finansinspektionen har grundad anledning att misstänka att den som erbjuder värdepapper eller ansöker om att värdepapper ska tas upp till offentlig handel eller den som på uppdrag sköter erbjudande eller ansökan om upptagande av värdepapper till offentlig handel, handlar i strid med vad som i 2 kap. föreskrivs om erbjudande av värdepapper till allmänheten eller i 3 kap. om upptagande av värdepapper till offentlig handel. Dessutom kan Finansinspektionen bestämma att en fondbörs eller en marknadsplatsoperatör som ordnar multilateral handel med värdepapper ska avbryta handeln för högst tio på varandra följande bankdagar åt gången. Ett sådant avbrott förutsätter att Finansinspektionen har grundad anledning att misstänka att lag eller med stöd av lag ut-

färdade bestämmelser eller föreskrifter eller reglerna för offentlig eller multilateral handel överträds vid handeln eller när det gäller skyldigheten att informera om värdepappren.

Lagen om Finansinspektionen

I lagen om Finansinspektionen (878/2008) föreskrivs om Finansinspektionens allmänna befogenheter. Enligt lagens 33 § kan Finansinspektionen förbjuda verkställigheten av tillsynsobjekts och andra finansmarknadsaktörers beslut och av åtgärder som tillsynsobjekt och andra finansmarknadsaktörer har planerat eller ålägga tillsynsobjekt och andra finansmarknadsaktörer att upphöra med ett förfarande, om beslutet, åtgärden eller förfarandet strider mot de bestämmelser om finansmarknaden som tillämpas på tillsynsobjektet eller finansmarknadsaktören eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av dem, mot tillståndsvillkor eller mot stadgar som gäller tillsynsobjektets eller finansmarknadsaktörens verksamhet.

Om Finansinspektionen anser att ett auktoriserat tillsynsobjekt inte har upptagit sina tillgångar till rätt värde i sitt bokslut eller att bokföringen annars inte ger en rättvisande bild av dess ekonomiska ställning, kan Finansinspektionen enligt lagens 30 § begränsa användningen av tillsynsobjektets utdelningsbara tillgångar för andra ändamål än för att öka kapitaltäckningen och begränsa annan utdelning av tillgångar till aktie- eller andelsägare, om utdelningen kan äventyra de mål för tillsynen över finansmarknaden som anges i lagens 1 §.

Finansinspektionen kan tillsätta ombud för att övervaka auktoriserade tillsynsobjekts verksamhet, om det vid skötseln av dess ärenden har förekommit oskicklighet, oförsiktighet eller missbruk eller om någon annan särskild orsak förrutsätter det.

Finansinspektionen kan med stöd av 27 § i lagen för viss tid begränsa ett tillsynsobjekts tillståndsenliga verksamhet eller, om en annan myndighet är behörig tillståndsmyndighet, göra en framställning till denna om begränsning av den tillstångsenliga verksamheten bl. a. om det i tillsynsobjektets verksamhet har konstaterats förekomma oskicklighet

eller oförsiktighet och det är uppenbart att fortsatt verksamhet allvarligt skulle äventyra förverkligandet av de mål för tillsynen över finansmarknaden som anges i lagens 1 §.

Enligt 26 § i lagen kan Finansinspektionen återkalla ett tillsynsobjekts verksamhetstillstånd eller, om någon annan myndighet är behörig tillståndsmyndighet, framställa att denna ska återkalla tillståndet, bl. a. om förverkligandet av de för tillsynen över finansmarknaden i 1 § uppställda målen inte tillräckligt väl kan tryggas genom begränsning av tillsynsobjekts verksamhet i enlighet med 27 § eller andra åtgärder enligt lagen och om tillsynsobjektet inte inom utsatt tid har kunnat genomföra de åtgärder som anges i en åtgärdsplan enligt 11 § i lagen om temporärt avbrytande av en depositionsbanks verksamhet eller en plan för att återställa konglomeratets kapitaltäckning enligt 25 § i lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat eller om genomförandet av en sådan plan har försummats.

Finansinspektionen kan återkalla ett tillsynsobjekts verksamhetstillstånd eller framställa att det återkallas också om det i tillsynsobjektets verksamhet har skett väsentliga överträdelser av bestämmelser som gäller finansmarknaden eller av föreskrifter som en myndighet har meddelat med stöd av dem, av tillståndsvillkor eller av stadgar för tillsynsobjektets verksamhet.

2.2 Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning

Europeiska unionens lagstiftning om bankstöd

Det finns ingen särskild EU-lagstiftning om bankstöd. På bankstöd tillämpas unionens bestämmelser och föreskrifter om statligt stöd. Artiklarna 87 och 88 (tidigare artiklarna 92 och 93) i EG-fördraget förbjuder statligt stöd som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen på den gemensamma marknaden. Som förenligt med den gemensamma marknaden kan enligt artikel 87.3 b anses stöd för att avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi. Enligt artikel 88 ska kommissionen fortlöpande granska alla stöd-

program. Enligt artikeln kan kommissionen besluta att stöd som lämnas av en stat eller med statliga medel inte är förenligt med den gemensamma marknaden och kan då kräva att medlemsstaten upphäver eller ändrar dessa stödåtgärder inom den tidsfrist som kommissionen fastställer. Om staten i fråga inte rättar sig efter kommissionens beslut inom föreskriven tid får kommissionen hänskjuta ärendet direkt till domstolen.

Rådet har antagit förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget. Enligt förordningens artikel 2 ska alla planer på att bevilja nytt stöd anmälas i god tid till kommissionen av den berörda medlemsstaten. Kommissionen ska pröva anmälan så snart den har mottagits. Om kommissionen efter en preliminär granskning finner att en anmäld åtgärd inte föranleder tveksamhet i fråga om dess förenlighet med den gemensamma marknaden, ska den besluta att åtgärden är förenlig med den gemensamma marknaden (artikel 4.3). Om kommissionen efter en preliminär granskning finner att en anmäld åtgärd föranleder tveksamhet i fråga om dess förenlighet med den gemensamma marknaden, skall den besluta att inleda ett förfarande enligt fördraget (artikel 4.4). Beslut som avses i artikel 4.4 ska fattas inom två månader. Om kommissionen anser att tveksamhet inte längre föreligger i fråga om den anmälda åtgärdens förenlighet med den gemensamma marknaden, ska den besluta att stödet är förenligt med den gemensamma marknaden (artikel 7.3). Om kommissionen finner att det anmälda stödet inte är förenligt med den gemensamma marknaden, ska den besluta att stödet inte får införas (artikel 7.5).

Sommaren 2004 publicerade kommissionen ett meddelande om gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter (2004/C 244/02). I dessa riktlinjer anser kommissionen att ett företag är i svårigheter om det inte med egna finansiella medel eller med medel från ägare eller långivare kan hejda förluster som utan ingripanden från de offentliga myndigheterna leder till att företaget med största sannolikhet försätts i konkurs på kort eller medellång sikt. Enligt riktlinjerna kan statligt stöd beviljas för sex månader i

form av lån eller borgensförbindelser som i slutet av perioden ska betalas tillbaka eller återtas. Det är förbjudet att göra placeringar i aktiekapital om de inte kan krävas tillbaka. Endast så mycket stöd får beviljas att företaget kan fortsätta sin verksamhet. Bestämmelserna begränsar i praktiken stödet till banker så att det räcker för att upprätthålla likviditeten.

Sedan sommaren 2007 har kommissionen behandlat flera fall av bankstöd, och i regel gett positiva beslut.

Kommissionen publicerade den 13 oktober 2008 ett meddelande om tillämpning av statliga stödåtgärder i samband med den globala finanskrisen. I den rådande synnerligen svåra situationen har flera av Europeiska unionens medlemsstater fattat ensidiga beslut om stöd till sina banksektorer eller till enskilda banker. Syftet med kommissionens meddelande är att hjälpa medlemsstaterna att följa gemensamt överenskomna principer för bankstöd och återställande av förtroendet för finansmarknaden på så sätt att också principerna för statsstöd beaktas.

Meddelandets tolkningsriktlinjer är baserade på kommissionens ställningstagande från år 2004 och på EG-domstolens beslut om tolkning av statsstöd. I meddelandet understryks att stöden ska vara tidsbestämda och klart inriktade samt att beloppen ska vara fastställda. Dessutom understryks att stödmottagarna blir återbetalningsskyldiga. Om en medlemsstats planer att betala statsstöd stämmer överens med de principer som framförs i meddelandet och kommissionens beslut måste fås med det snaraste, meddelar kommissionen att den ger sitt beslut inom ett dygn.

Euroländernas och Storbritanniens statsöverhuvuden och regeringschefer gav vid sitt toppmöte den 12 oktober 2008 en deklaration om euroområdet och Storbritanniens gemensamma åtgärder för att återställa stabiliteten på finansmarknaden. Genom ett gemensamt program eftersträvas i så stor utsträckning som möjligt överensstämmande åtgärder i de olika medlemsstaterna. Deklarationens centrala syfte är att trygga bankernas likviditet, medelsanskaffning och solvens, vid behov med statsgarantier och kapitalplaceringar. Europeiska rådet gav den 16 oktober 2008

sitt stöd för de åtgärder som euroländerna avtalat och uppmanade alla medlemsländer att förverkliga de överenskomna åtgärderna.

Sverige

Sveriges riksdag godkände den 29 oktober 2008 regeringens proposition 2008/09:61 Stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet. Åtgärderna för att förstärka marknadens stabilitet utgör en helhet till vilken för det första hör regeringens Förordning om statliga garantier till banker m.fl. Förordningen trädde i kraft den 30 oktober 2008.

Garantin gäller kreditinstituts lån som förfaller mellan den 1 september 2008 och den 30 april 2009. Regeringen kan komma att förlänga perioden, dock längst fram till den 31 december 2009.

Sveriges riksdag godkände utöver garanti-systemet också regeringens proposition med förslag till lag om statligt stöd till kreditinstitut. Lagen innehåller bestämmelser om stöd till kreditinstitut som avses i lagen om bank- och finansieringsrörelse, inlösen av aktier i sådana institut och en särskild fond för stabiliteten på kreditmarknaden. Stöd kan ges t.ex. i form av garantier eller kapitaltillskott. Lagen trädde i kraft den 28 oktober 2008.

Riksgäldskontoret bereder förslag till regeringens beslut om statligt stöd i form av aktiekapitalplaceringar. Villkor för stödet är bl.a. att kreditinstitutets ägare primärt ansvarar för institutets förluster. Som vederlag för stöd i form av aktiekapitalplacering föreslås staten i första hand få kreditinstitutets preferensaktier med stark rösträtt.

Staten har enligt lag också rätt att under vissa förutsättningar lösa in ett kreditinstituts alla aktier. En förutsättning för inlösen är att ett sådant förfarande ligger i det allmännas intresse och att det stödtagande kreditinstitutet eller dess ägare inte godtar de erbjudna stödvillkoren, som Prövningsnämnden för stöd till kreditinstitut har konstaterat vara skäliga, eller inte iakttar överenskomna villkor. Rätt till inlösen föreligger också i det fall att kreditinstitutets kapitaltäckning sjunker under en fjärdedel av den lagstadgade miniminivån. Vid oenighet om värdet på de

aktier som ska lösas in ska värdet bestämmas som om kreditinstitutet inte fått statligt stöd.

En särskild stabilitetsfond inrättas för att finansiera de stödåtgärder som kan komma ifråga. Till fonden förs garantiavgifter från enskilda garantier och andra ersättningar som staten erhåller i utbyte mot stöd, samt ytterligare 15 miljarder kronor (ca 1,5 miljarder euro) från ett särskilt anslag i statsbudgeten. Också insättningsgarantifondens tillgångar på ca 18 miljarder kronor kommer att överföras till stabilitetsfonden som förvaltas av Riksgäldskontoret. Målsättningen är att av samtliga institut, när tiderna åter har normaliserats, ska tas ut en särskild stabilitetsavgift. Fonden har obegränsad upplåningsrätt om dess egna tillgångar inte räcker. Målsättningen är att stabilitetsfonden i genomsnitt ska utgöra 2,5% av BNP inom 15 år.

Danmark

Danmarks regering överlämnade den 8 oktober 2008 till folketinget en proposition om stabilisering av det finansiella systemet. Folketinget godkände propositionen den 10 oktober och lagen om finansiell stabilitet (*lov om finansiell stabilitet*) trädde i kraft den 11 oktober 2008. Lagen är baserad på ett avtal som Danmarks regering och bankförening ingick den 5 oktober 2008 om återställande av stabiliteten i Danmarks finansiella system. Den temporära lagen gäller till den 30 september 2010.

Enligt avtalet och lagen garanterar staten för det första belopp som överstiger insättningsgarantin och bankernas övriga skuldförbindelser utan säkerhet. För det andra föreskrivs i lagen om behandling av banker som enligt överenskommelse eventuellt försätts i likvidation. Staten grundar ett egendomsförvaltningsbolag (*Afviklingsselskabet*). Bolaget svarar för den lagstadgade garantin för insättningar och skuldförbindelser samt för sanering av banker med solvensproblem enligt vad som föreskrivs i lagen. Bolaget kan ta upp lån för att finansiera sin verksamhet. De banker som deltar i åtgärderna svarar för egendomsförvaltningsbolagets åtaganden. Bankernas sammanlagda andel av egendomsförvaltningsbolagets åtaganden är 35 miljarder danska kronor (ca 4,7 miljarder euro),

vilket motsvarar ca två procent av Danmarks bruttonationalprodukt.

Storbritannien

Den offentliga debatten om bankstöd fick ny fart efter att banken Northern Rock hösten 2007 råkade i svårigheter och fick stöd av myndigheterna. Storbritanniens finansdepartement, centralbank och finansinspektion (*Financial Services Authority, FSA*) publicerade tre dokument (i oktober 2007, januari 2008 och juli 2008) om finansmarknadens stabilitet och bankstöd.

I februari 2008 godkände parlamentet en temporär lag vars giltighetstid upphör februari 2009 (*Banking (Special Provisions) Act*). Lagen ger finansdepartementet befogenheter att för tryggnad av stabiliteten på Storbritanniens finansmarknad mot lagstadgad ersättning överföra värdepapper emitterade av företag som har rätt att ta emot insättningar samt sådana företags egendom, rättigheter och ansvarsförbindelser till centralbanken, finansdepartementet, bolag som i sin helhet ägs av centralbanken eller departementet eller till andra bolag.

Den 7 oktober 2008 överlämnade regeringen till parlamentet en proposition (*Banking Bill 2008*) med förslag till permanent lagstiftning om hantering av bankkriser. I den nya lagen föreskrivs om ett särskilt system för bankstöd (*Special Resolution Regime*, nedan *SRR*). I lagen föreskrivs också om ett likvidations- och konkursförfarande samt om ett särskilt ombudsmannaförfarande i situationer då en del av bankens affärsverksamhet har varit föremål för *SRR*-åtgärder.

SRR ger myndigheterna befogenheter att ingripa då en bank har råkat i ekonomiska svårigheter. I lagen föreskrivs om olika myndigheters ansvar och befogenheter vid krishanteringen. De centrala myndigheterna är finansdepartementet, centralbanken och finansinspektionen *FSA*. Dessa myndigheter ska lösa krisen i nära samarbete med varandra. Som komplettering av lagen utfärdar finansdepartementet närmare föreskrifter (*code of practice*) om hur befogenheterna ska utövas i praktiken.

Syftet med *SRR* är att säkerställa stabiliteten i det finansiella systemet och sålunda

upprätthålla allmänhetens förtroende för det, att trygga insättarnas ställning samt att skydda offentliga medel. Om en bank råkat i svårigheter och inte kan eller sannolikt inte kommer att uppfylla minimikraven för solvens och likviditet kan finansinspektionen *FSA* klassificera den som en krisbank, vilket innebär att myndigheterna får tillämpa *SRR*-befogenheter på banken.

SRR innebär tre typer av befogenheter i syfte att stabilisera en krisbanks verksamhet (*stabilisation powers*). För det första kan centralbanken sälja banken eller en del av den till en privat köpare, för det andra kan bankens verksamhet helt eller delvis överföras till ett egendomsförvaltningsbolag (*bridge bank*) som helägs av centralbanken och för det tredje kan finansdepartementet temporärt överta banken i statens ägo.

En bank kan tas över av staten endast om finansmarknadens stabilitet är allvarligt hotad och det inte finns tid att vidta andra *SRR*-åtgärder eller om det finns risk för att offentliga medel som använts till stöd för en krisbank går förlorade. Bankens hela aktiestock ska då överföras till staten. Till ägarna betalas ersättning på basis av en opartisk, utomstående värdering. Ersättningsprinciperna regleras i lagen.

I lagen föreskrivs också om likvidations- och konkursförfarande. Avsikten är att kunderna snabbt ska få ersättning för skyddade insättningar innan banken avvecklas.

Storbritanniens regering har lagt fram ett omfattande bankstödsprogram för att förhindra att krisen på finansmarknaden slår ut landets största banker. Programmet innebär att centralbanken ger de krisdrabbade bankerna kapitaltillskott för att förbättra deras likviditet, solvens och kreditmöjligheter. Centralbanken garanterar också bankernas upplåning. Som vederlag för kapitaltillskottet till ett värde av högst 50 miljarder pund får staten preferensaktier eller röststarka aktier i bankerna. Bankerna måste betala för statsgarantierna.

Vissa andra europeiska stater

Också i ett antal andra europeiska stater har bankernas situation försämrats så mycket att regeringarna har beslutat om olika stödåtgär-

der. Åtgärderna har bl.a. inneburit statliga övertaganden av banker, statliga kapitaltillskott, statsgarantier för bankers upplåning samt överföring av bankers problemkrediter till statsfinansierade fonder. Vissa stater, t.ex. Storbritannien, har sammanställt alternativen till ett program.

Tysklands regering har beslutat om stödåtgärder för finanssektorn. Enligt programmet har staten beredskap att ge bankerna 80 miljarder euro i kapitaltillskott. I programmet ingår också en 20 miljarder euros reservering för att täcka eventuella framtida förluster.

I Frankrike reseveras för eventuella kapitaltillskott 40 miljarder euro. För administrationen av stödssystemet grundas ett särskilt bolag vars verksamhet staten garanterar. Bolagets uppgift är att bevilja bankerna kapitallån.

Italiens finansministerium har fått befogenheter att ge landets banker kapitaltillskott och garantera deras upplåning. De banker som ansöker om stöd måste förbinda sig till ett treårigt stabiliseringsprogram och ge rapporter om bankens utdelningspolitik. Ministeriet kan dessutom ställa garantier för nödfinansiering till centralbanken och till inlåningsbankerna samt till dessas utländska filialer och dotterbolag.

Spaniens regering har beslutat grunda en fond på 30 miljarder euro. Summan kan senare ökas till 50 miljarder euro. Fonden kan användas för att köpa upp säkra fordringar som tagits upp i bankernas balansräkningar.

Nederländernas regering har beslutat inrätta en fond på 20 miljarder euro som senare kan ökas vid behov. Fonden kan användas för att stödja bankers likviditet. Fonden kan också bevilja banker kapitaltillskott. För att en bank ska få stöd ur fonden måste den vara livsduglig.

I Island, där krisen på finansmarknaden har spritt sig till hela samhällsekonomin, har regeringen tagit över landets största banker. Islands parlament godkände den 6 oktober 2008 en särskild lag (*Lög um heimild til fjárveitingar úr ríkissjóði vegna sérstakra aðstæðna á fjármálamarkaði o.fl.*) som ger regeringen omfattande befogenheter att reglera bankernas verksamhet och ägarstrukturer. Med stöd av lagen kan finansministeriet bl.a. grunda ett särskilt finansinstitut och helt

eller delvis ta över kreditinstitut och konkursbon.

Utöver de ovan nämnda åtgärderna har flera medlemsstater förbundit sig att garantera privatpersoners insättningar till fullt belopp, för att trygga bankernas upplåning och förstärka det allmänna förtroendet.

3 Bedömning av nuläget och de viktigaste förslagen

3.1 De allmänna principerna och villkoren för bankstöd

Förvaltningsrådet för Statens säkerhetsfond har godkänt fondens stadgar och de allmänna principerna för fondens stödåtgärder. Enligt de fastställda principerna kan fonden vidta stödåtgärder endast om de är motiverade för att trygga stabiliteten på finansmarknaden. Riksdagen har ställt upp villkor för stödåtgärderna genom att godkänna lagen om statens säkerhetsfond och de ändringar som gjorts i den samt genom att besluta om användningen av budgetmedel för bankstöd.

Enligt villkoren ska bankstödet vara öppet och offentligt. Bankstödet attraktivitet och de offentliga medel som det binder måste minimeras. Ågarnas ansvar för en stödtagande bank måste förverkligas i så stor utsträckning som möjligt. Vidare måste staten ges möjligheter att övervaka saneringen av stödtagande. Framförallt måste det säkerställas att stödet inte används för att på särskilda villkor bevilja krediter eller efterskänka förfallna krediter.

Villkoren för bankstöd ska främja banksystemets effektivitet och möjliggöra eventuellt nödvändiga omstruktureringar. Stödåtgärdernas snedvridande effekt på konkurrensen måste så långt som möjligt minimeras och stödet får framförallt inte leda till snedvridning av räntekonkurrensen. Dessutom måste en stödtagande banks ledning ha skäligen anställningsvillkor.

De allmänna villkoren för Statens säkerhetsfonds stödåtgärder är ändamålsenliga och tillräckligt detaljerade. De bör kunna tillämpas också i sådana fall då en bank inte lämnar in någon stödansökan eller då den åläggs att lämna in en ansökan.

3.2 Ändringsbehov

Efter den förra bankkrisen har många omfattande lagstiftningsreformer genomförts i syfte att stabilisera de finansiella systemen och hantera eventuella framtida kriser på finansmarknaden. I lagen om statens säkerhetsfond har sålunda gjorts flera ändringar men hittills har det inte gjorts någon grundlig utredning av frågan om lagen motsvarar dagens krav och framförallt vilka befogenheter lagen ger myndigheterna.

Sammanfattningsvis kan det om behovet att göra ändringar i lagen konstateras att de befogenheter att bevilja stöd som lagen för närvarande ger är tämligen omfattande och sålunda tillräckliga också med tanke på eventuella framtida bankkriser. Det finns inte något direkt behov att göra ändringar i bestämmelserna om stödbeslut, stödvillkor eller finansiering av fondens verksamhet och inte heller i bestämmelserna om fondens förvaltning eller bokföring. Däremot är de gällande bestämmelserna inte tillräckliga med tanke på de krav som måste ställas för att minimera bankstödet attraktivitet och de statliga stödmedlen, genomföra omstruktureringar av bankverksamheten och för att ge det allmänna möjlighet att övervaka saneringar av bankers verksamhet. Ett grundläggande problem är att det i lagen om statens säkerhetsfond inte finns någon bestämmelse som uttryckligen anger under vilka förutsättningar det allmänna har befogenheter att på eget initiativ ingripa i en banks verksamhet då den har hamnat i en solvenskris och måste anses ha relevans med tanke på den systemrisk som är förknippad med finansmarknaden. Det allmänna ansvarar i sista hand för den systemrisk som till följd av en enskild banks likvidation eller konkurs hotar hela det finansiella systemet. Det ligger sålunda i det allmännas intresse att en krisbank som har relevans för systemrisken i tid blir föremål för stödåtgärder.

Det måste anses vara nödvändigt att i lagen ta in en bestämmelse om saken också av den anledningen att en för systemrisken relevant banks ledning och ägare inte bör ges möjlighet att förhålla stödansökan, av rädsla för att bankstödet ska få negativa konsekvenser. Ledningen kan också försöka undvika eller

skjuta upp krisen genom att ta ytterligare finansiella risker, eftersom den utgår ifrån att det allmänna i en krissituation kommer att rädda banken från konkurs eller likvidation. Ett sådant s.k. moraliskt problem kan i onödan öka behovet av offentligt bankstöd.

Saneringen av en stödtagande bank och, om stödåtgärderna förutsätter omstruktureringar inom banksektorn, de krishanteringsåtgärder som krävs måste vid behov kunna genomföras oberoende av ledningens och ägarnas vilja. Offentliga stödåtgärder förutsätter också, om inte särskilda skäl talar för en annan lösning, att den stödtagande bankens och ägarbolagets verkställande direktör och styrelse eller förvaltningsråd lämnar sina uppdrag.

En förutsättning för att myndigheterna ska få de nödvändiga handlingsbefogenheterna kan vara att det allmänna tar över äganderätten till banken eller åtminstone besittningen. Enklaste och tydligast sker detta så att Statens säkerhetsfond i lagen ges rätt att under vissa förutsättningar överta äganderätten till en bank som myndigheterna anser vara en krisbank. För en bank i aktiebolagsform innebär detta att bankens privatägda aktier i enlighet med 12 b § i lagen om statens säkerhetsfond löses in till säkerhetsfonden. I fråga om andelsbanker och sparbanker löses i stället affärsverksamheten in.

En bank som myndigheterna anser vara en krisbank kan också enligt de bestämmelser som tas in i lagen åläggas att lämna in en sådan stödansökan i enlighet med lagen om statens säkerhetsfond. Detta alternativ innebär att banken inte direkt övergår i statens ägo. Av stödansökan kan visserligen, med beaktande av lagens bestämmelser och villkoren för bankstöd, följa att privatägda bankaktier med stöd av lagens 12 b § löses in till Statens säkerhetsfond.

Det tredje tänkbara alternativet är att staten får bestämmande inflytande i en bank utan att ingripa i dess ägarstruktur. Statens säkerhetsfond ges enligt detta alternativ rätt att under vissa förutsättningar överta en bank som myndigheterna anser vara en krisbank. Säkerhetsfonden skulle sålunda ges befogenhet att med åsidosättande av ägarnas aktierelaterade förfoganderätt utöva den beslutanderätt som sammanhänger med aktierna i den

utsträckning som krishanteringen och saneringen av banken förutsätter. Detta skulle formellt ske utan ingrepp i den existerande ägarstrukturen, men finansmarknadsmyndigheterna skulle överta ägarens beslutanderätt, som är av en central betydelse för stödvillkoren. Från bolagsrättslig synpunkt är detta alternativ emellertid synnerligen problematiskt. Det skulle innebära att den med aktieägandet organiskt sammanhängande centrala förfoganderätten temporärt upphävs och att ägandet därmed separeras från rätten att bestämma över objektet för ägandet. Det är sålunda, med beaktande av de centrala principerna för bolagslagstiftningen och Europeiska gemenskapens lagstiftning, sannolikt att detta alternativ inte skulle kunna genomföras på ett med tanke på myndigheternas befogenheter tillräckligt heltäckande sätt, dvs. så att det skulle leda till ett slutresultat som är tillfredsställande med tanke på krishanteringsbefogenheterna. I fråga om andelsbankerna och sparbankerna skulle detta alternativ förutsätta särskilda bestämmelser om statens beslutanderätt.

Den gällande lagstiftningen innehåller flera bestämmelser som ger myndigheterna, i allmänhet Finansinspektionen i dess egenskap av tillsynsmyndighet och i vissa fall finansministeriet rätt att vidta t.o.m. kraftiga åtgärder som riktar sig mot enskilda finansmarknadsaktörers verksamhet. Gemensamt för dessa befogenheter är att myndigheterna kan vidta åtgärder endast mot enskilda företag och att befogenheterna kan utnyttjas om det i ett företags verksamhet har konstaterats brister eller överträdelser av bestämmelser och föreskrifter eller om företaget har betydande ekonomiska problem.

Lagstiftningen ger å andra sidan inte myndigheterna befogenheter i situationer där finansmarknadens stabilitet och marknadsaktörernas verksamhetsförutsättningar äventyras av orsaker som är oberoende av deras egna åtgärder. Utgångspunkten för den gällande lagen är att de krav som gäller de på finansmarknaden verkamma företagens koncessionsförutsättningar, ledningens yrkesskicklighet och företagets solvens samt de informationsskyldigheter som gäller värdepappersmittenter räcker för att trygga en stabilt fungerande finansmarknad. Den senaste ti-

dens gradvis förvärrade problem på den internationella finansmarknaden visar att företagens egna åtgärder eller ledningens yrkesskicklighet inte nödvändigtvis räcker för att trygga företagets verksamhetsförutsättningar eller stabiliteten på dagens globalt integrerade marknad. Ett fåtal internationella aktörers problem får globala återverkningar och gränsöverskridande konsekvenser.

Det är sålunda en avsevärd brist i den gällande lagstiftningen att den inte ger myndigheterna befogenheter att i förebyggande syfte ingripa i finansmarknadsaktörers verksamhet eller i de förfaranden som tillämpas på marknaden, trots att allvarliga internationella störningar på finansmarknaden och åtgärder som vidtas av andra staters myndigheter kan hota stabiliteten och marknadsaktörernas verksamhetsförutsättningar på den finländska marknaden. I nuläget saknar myndigheterna instrument att förhindra att problem som berör flera företag förvärras så långt att företagen behöver finansiellt stöd. Detta kan inte anses vara godtagbart.

Avsaknaden av befogenheter att vidta förebyggande åtgärder kan i sig vara problematisk för finländska aktörer i situationer där det också annars råder brist på förtroende mellan finansmarknadsaktörerna. Som exempel kan nämnas att myndigheterna i vårt land saknar befogenhet att förbjuda eller begränsa s.k. blankning av värdepapper.

3.3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Syftet med propositionen är att ge myndigheterna tillräckliga befogenheter att utsträcka statens stödåtgärder till inhemska inlåningsbanker som har relevans för den systemrisk som är förknippad med finansmarknaden, då tryggheten av stabiliteten på finansmarknaden förutsätter sådana åtgärder. Genom att myndigheterna vid behov i tid ensidigt beslutar vidta stödåtgärder kan de negativa effekterna av en krisbanks problem på banksystemets funktion minimeras och även de negativa effekter som problemen får för det allmänna förtroendet för finansmarknaden och den offentliga ekonomin.

I propositionen föreslås att till lagen om statens säkerhetsfond fogas en ny 11 a § en-

ligt vilken statsrådet kan ålägga en finländsk krisbank att lämna in en sådan ansökan som statsrådet anser vara ändamålsenlig. Om banken inte lämnar in ansökan kan dess aktier och kapitallån eller dess affärsverksamhet lösas in till Statens säkerhetsfond i den ordning som föreskrivs i föreslagna 12 b § i lagen om statens säkerhetsfond, vilket innebär att banken tas över av staten. De föreslagna bestämmelserna ger staten rätt att välja om den tar över en bank genom inlösenförfarande eller om det är ändamålsenligare att sanera banken utan övertagande, t.ex. genom interna arrangemang. Det sist nämnda alternativet kan vara ändamålsenligare än ett direkt inlösenförfarande, om det leder till ett ur statsekonomisk synpunkt förmånligare slutresultat och om det samtidigt är möjligt att genom stödvillkor säkerställa att ett sådant arrangemang är förenligt med de allmänna principerna för statsstöd, inklusive ett tillräckligt omfattande ägaransvar.

Under de i lagförslaget angivna förutsättningarna kan statsrådet fatta beslut som förpliktar en bank att lämna in en stödansökan. Före beslutet ska finansministeriet inhämta Finlands Banks och Finansinspektionens yttranden.

En förutsättning för statsrådets beslut är enligt förslaget att bankens kapitaltäckning har försämrats så mycket att den inte utan statligt finansiellt stöd har förutsättningar att fortsätta sin koncessionsenliga verksamhet och att bankens likvidation eller konkurs kunde leda till allvarliga störningar på finansmarknaden.

För den händelse att banken inte lämnar in en stödansökan inom den tidsfrist som statsrådet satt ut har statsrådet enligt den föreslagna bestämmelsen rätt att besluta lösa in en i aktiebolagsform grundad banks aktier och kapitallån till Statens säkerhetsfond. Syftet med inlösenförfarandet är sålunda att säkerställa att en stödansökan lämnas in. Inlösen ska enligt förslaget ske mot full ersättning, med iakttagande av 12 b § i lagen om statens säkerhetsfond. Denna bestämmelse föreslås samtidigt bli justerad så att i den anges grunden för full ersättning på ett sätt som bättre än den gällande regleringen motsvarar bankaktiernas verkliga värde i en krissituation.

Av associationsrättsliga skäl kan statens övertagande av en bank inte ske på samma sätt när det gäller alla bankformer. När det är fråga om banker i aktiebolagsform kan inlösenförfarandet riktas direkt mot bankens ägare så att deras bankaktier löses in. Detta är inte möjligt i fråga om andelsbanker och sparbanker. En förutsättning för en jämlik behandling av olika bankformer är emellertid att hot om inlösen kan riktas också mot andra banker än banker i aktiebolagsform.

När en bank som inte är grundad i aktiebolagsform själv ansöker om finansiellt stöd kan som villkor enligt gällande 12 a § 1 mom. uppställas att banken, innan stödet beviljas, omvandlas till ett aktiebolag genom att alla dess tillgångar och skulder i enlighet med sparbankslagen eller lagen om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform (1504/2001) överläts till det aktiebolag som ska bildas, samt att stödet ges till den bank som bildas. I aktiebolagsform grundade andelsbankers och sparbankers aktier kan enligt förslaget lösas in i likhet med andra i aktiebolagsform grundade bankers aktier. En annan möjlighet är att rikta hotet om inlösen mot andelsbankens eller sparbankens affärsverksamhet. Inlösenprocessen skulle bli betydligt långsammare om andelsbanken eller sparbanken först ombildas till ett aktiebolag vars aktier sedan löses in. Av denna anledning föreslås att inlösenförfarandet i fråga om andelsbanker och sparbanker ska riktas mot affärsverksamheten.

I lagen föreslås dessutom en bestämmelse som berättigar statsrådet att för högst sex månader besluta om begränsningar i kreditinstitutens, fondbolagens, förvaringsinstitutens, värdepappersföretagens, fondbörsernas, optionsföretagens, clearingorganisationernas och värdepapperscentralens koncessionsenliga och regelmässiga verksamhet, eller om begränsningar och förbud som gäller offentlig eller multilateral handel eller optionsborsverksamhet. En förutsättning för tillämpning av bestämmelsen är enligt förslaget att statsrådets åtgärder, på grund av allvarliga internationella störningar på finansmarknaden eller på grund av åtgärder av andra staters myndigheter, är nödvändiga för att trygga stabiliteten och en störningsfri verksamhet

på Finlands finansmarknad och hos finansmarknadsaktörerna.

Vidare föreslås att bestämmelsen om tillämpningsområdet för lagen om statens säkerhetsfond, med beaktande av olika typer av bankkoncerner, ska kompletteras så att stödåtgärder kan avse också inlåningsbankers holdingföretag. I lagen kan å andra sidan strykas den obehövliga bestämmelsen enligt vilken finansiellt stöd kan beviljas bankernas säkerhetsfonder, dvs. säkerhetsfonder som avses i kreditinstitutslagen.

4 Propositionens konsekvenser

De ändringar som föreslås i lagen om statens säkerhetsfond får under normala förhållanden inga direkta ekonomiska eller andra konsekvenser så länge bankerna har tillräcklig kapitaltäckning och är lönsamma.

För närvarande finns det ingenting som tyder på att det blir nödvändigt att tillämpa lagen om statens säkerhetsfond. Detta utesluter emellertid inte behovet att vara beredd på eventuella allvarliga störningar också genom att utveckla myndigheternas befogenheter enligt lagen om statens säkerhetsfond, utöver vad som föreslås i den proposition med förslag till lag om statens kapitalplaceringar i inlåningsbanker som avläts till riksdagen samtidigt som denna proposition.

De bestämmelserna i lagen om statens säkerhetsfond som gäller stödåtgärder kommer att tillämpas på banker vilkas kapitaltäckning är svag och hotar sjunka under den lagstadgade miniminivån, om ingenting tyder på att de genom sina egna åtgärder snabbt kan öka sin kapitalbas till en godtagbar nivå. Det är sålunda fråga om banker som hotas av likvidation och avbrott i verksamheten. I en sådan situation ska banken antingen själv ansöka om statligt finansiellt stöd eller också kan statsrådet ålägga banken att lämna in en ansökan i enlighet med den 11 a § som föreslås bli fogad till lagen om statens säkerhetsfond.

Om en större finländsk bank skulle få så stora svårigheter med sin kapitaltäckning att den hotas av likvidation skulle detta leda till en mängd problem för Finlands finansiella system. Sannolikt skulle t.ex. enligt lag garanterade insättningar inte kunna återbetalas

på avtalade villkor utan statlig intervention. Också transaktioner mellan bankerna kunde drabbas av svåra störningar. Utöver dessa direkta konsekvenser skulle krisen sannolikt också få indirekta konsekvenser för de finländska bankernas anseende och förtroende på den internationella marknaden, både som investeringsobjekt och som motparter. Eventuellt skulle också de inhemska insättarnas förtroende allvarligt skadas, vilket kunde leda till omfattande uttagsanstormning.

Det är uppenbart att om en större bank förlorar sin funktionsförmåga innebär detta i sista hand att staten måste ingripa. Då aktualiseras frågan om när de statliga åtgärderna ska sättas in och vilka befogenheter myndigheterna har att besluta om åtgärdernas innehåll så att dels de negativa konsekvenserna för samhället och dels statens kostnader för stödåtgärderna kan minimeras. Det centrala syftet med lagförslaget är att möjliggöra en tidig, men väl motiverad intervention i bankens verksamhet, eventuellt också utan bankledningens eller ägarnas samtycke. En tillräckligt tidig intervention i krisbankens verksamhet minskar behovet av offentligt bankstöd, förebygger den systemrisk som är förknippad med finansmarknaden samt förstärker insättarnas och övriga kunders samt investerarnas förtroende för bankväsendets och marknadens funktion. Om bankens kris blir långvarig skulle kostnaderna skjuta i höjden, vilket i sin tur skulle försvåra myndigheternas åtgärder för att stabilisera det finansiella systemet.

Om en krisbank med stöd av lagen om statens säkerhetsfond tas över av säkerhetsfonden, blir staten genom sin kapitalinsats krisbankens ägare och därmed tvungen att säkerställa bankens fortsatta verksamhet. Detta innebär på kort sikt sannolikt kostnader för staten i form av eventuella rörelseförluster och ytterligare kapitalinsatser för att finansiera dessa. Genom försäljning av statens innehav efter att bankens situation har förbättrats erhålls inkomster som kan användas för att täcka de kostnader som uppkom i interventionsskedet. Det är emellertid omöjligt att bedöma statens netto efter att både kapitalkostnaderna och försäljningsintäkterna har beaktats. De slutgiltiga kostnaderna är nämligen beroende av vilka belopp som de facto använts, hur framgångsrikt bankens sane-

ringsprogram varit och av försäljningen av innehavet. Genom att säkerställa bankens fortsatta verksamhet och sålunda eliminera risken för likvidation som skulle sprida problemen till andra banker är det emellertid möjligt att på längre sikt minimera behovet av offentliga medel.

De föreslagna bestämmelserna ökar i någon mån myndigheternas uppgifter. Finlands Bank och Finansinspektionen ska enligt lagförslaget ge yttranden om en banks ekonomiska tillstånd och om de ekonomiska konsekvenserna av att banken eventuellt försätts i likvidation. Finansministeriet ska på basis av yttrandena bereda en framställning till statsrådet om att ålägga banken att lämna in en stödansökan. I detta sammanhang är det viktigt att utreda om krisbanken måste anses ha relevans för Finlands finansiella system och vilka konsekvenser bankens likvidation eller konkurs kunde få för det finansiella systemets funktion. Vidare är det skäl att utreda bankens ekonomiska tillstånd och behov av offentligt bankstöd.

Enligt lagförslaget ska full ersättning betalas för inlösen av bankens aktier, kapitallån och affärsverksamhet. En krisbanks aktier som är föremål för offentlig handel skulle sannolikt senast när det blir aktuellt att lösa in dem har förlorat hela eller praktiskt taget hela sitt värde. I en krissituation skulle en stöddagande bank inte överhuvudtaget vara mycket värd. Då bör staten sålunda ha möjlighet att lösa in aktierna, kapitallånen och affärsrörelsen till ett pris som motsvarar deras verkliga värde.

De föreslagna lagändringarna eliminerar den för närvarande rådande osäkerheten i

fråga om kontinuiteten i en för det finansiella systemet central krisbanks verksamhet. Åtgärderna kan vid behov sättas in utan samtycke av bankens ägare eller ledning, vilket innebär snabbare krishantering till lägre kostnader. På detta sätt ökar det allmänna förtroendet för det finansiella systemets funktion också i kristider. Samtidigt minskar de eventuella moraliska problem som sammanhänger med att bankens ägare eller ledning litar på att det allmänna, oberoende av bankens egna agerande, i varje fall i sinom tid kommer att garantera bankens fortsatta verksamhet.

5 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts i finansministeriet som tjänstearbete. Den har varit på remiss hos justitieministeriet, Finlands Bank, Finansinspektionen, Konkursverket och Finanssialan Keskusliitto - Finansbranschens Centralförbund rf.

Enligt artikel 2.1 i rådets beslut om nationella myndigheters samråd med Europeiska centralbanken rörande förslag till rättsregler (98/415/EG) ska medlemsstaternas myndigheter höra Europeiska centralbanken om varje förslag till rättsregler inom dess behörighetsområde enligt fördraget och särskilt i fråga om bl.a. regler som gäller finansiella institut i den mån de har en påtaglig inverkan på de finansiella institutens och marknadernas stabilitet. Därför har propositionen sänts på remiss också till Europeiska centralbanken.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Lagen om statens säkerhetsfond**

1 §. Fondens uppgift. Enligt paragrafens gällande 2 mom. kan av Statens säkerhetsfonds medel de inlåningsbankers säkerhetsfonder som avses i 113 § i kreditinstitutslagen beviljas stödlån. På fondens ansvar kan dessutom borgen ställas för lån som upptas av de nämnda säkerhetsfonderna. Momentet föreslås bli upphävt som obehövt. Bestämmelsen hade sin egen betydelse till dess att i kreditinstitutslagen togs in bestämmelser om en insättningsgarantifond som är gemensam för samtliga banker. Den lagstadgade uppgiften att garantera insättningar, som tidigare ankommit på Affärsbankernas och Postbanken Ab:s säkerhetsfond och Sparbankernas säkerhetsfond, överfördes på insättningsgarantifonden. Bankerna kunde därefter välja om de ville hålla kvar sina egna säkerhetsfonder eller inrätta nya säkerhetsfonder av denna typ. De egna säkerhetsfonder som bankerna fortfarande kan ha enligt kreditinstitutslagen har som funktion att upprätthålla stabiliteten i medlemmarnas verksamhet, men å andra sidan kan finansieringen av fonderna i regel baseras endast på garantiavgifter som uppbärs hos medlemskreditinstituten. Enligt kreditinstitutslagens 121 § får en säkerhetsfond inte uppta lån för sin verksamhet, om inte finansministeriet av särskilda skäl tillåter detta.

Paragrafens 3 mom. föreslås bli kompletterad så att stöd kan riktas också till inlåningsbankers holdingföretag. Med holdingföretag avses i kreditinstitutslagens 15 § ett i lagens 13 § definierat finansiellt institut vars dotterföretag huvudsakligen är kreditinstitut, utländska kreditinstitut eller finansiella institut av vilka åtminstone ett är kreditinstitut. Efter den föreslagna kompletteringen blir det möjligt att då offentligt bankstöd beviljas tillräckligt mångsidigt beakta de stödtagande inlåningsbankernas ägarstruktur och att samtidigt så ändamålsenligt som möjligt trygga iakttagandet av stödvillkoren. Det kan vara

motiverat att kanalisera finansiellt stöd via en inlåningsbanks holdingföretag t.ex. då holdingföretaget är ett aktiebolag vars aktier är föremål för offentlig handel. Samtidigt är det skäl att inrikta stödvillkoren i fråga om vederlag och ägaransvar uttryckligen på aktieinnehaven i holdingföretaget.

11 §. Ansökan om finansiellt stöd. Enligt den gällande paragrafen beviljas stödlån och borgen en i kreditinstitutslagen 113 § avsedd banks säkerhetsfond på ansökan av säkerhetsfonden. Efter den ändring som föreslås i lagens 1 § kan en sådan säkerhetsfond inte längre beviljas stöd enligt lagen. Den gällande bestämmelsen är sålunda obehövlig. I lagen saknas å andra sidan en bestämmelse om att det krävs en ansökan då en enskild bank eller dess holdingföretag har beslutat ansöka om eller då ett egendomsförvaltningsbolag som avses i lagen om statens säkerhetsfond ansöker om finansiellt stöd. Också i avsaknad av en uttrycklig bestämmelse om saken är det klart att Statens säkerhetsfond inte kan vidta stödåtgärder utan en vederbörlig ansökan. Därför föreslås att den gällande paragrafen ersätts med en förtydligande bestämmelse enligt vilken finansiellt stöd till en bank eller dess holdingföretag samt till egendomsförvaltningsbolag beviljas på ansökan av banken, dess holdingföretag eller egendomsförvaltningsbolaget.

Samtidigt föreslås att paragrafens rubrik justeras i överensstämmelse med bestämmelsens nya innehåll.

11 a §. Åläggande att ansöka om stöd. I lagen föreslås en ny bestämmelse enligt vilken en bank kan åläggas att ansöka om finansiellt stöd. Enligt paragrafens 1 mom. kan statsrådet när de i bestämmelsen nämnda förutsättningarna är uppfyllda ålägga en bank som har problem med sin kapitaltäckning att till Statens säkerhetsfond lämna in en ansökan om sådant finansiellt stöd som statsrådet anser behövt. Statsrådets prövningsrätt avgränsas enligt förslaget dels med villkor som gäller bankens ekonomiska tillstånd och dess väntade utveckling och dels med krav som

understryker nödvändigheten av offentligt stöd för undvikande av den s.k. systemrisken.

För det första förutsätts att den banks kapitaltäckning som åläggandet avser har försämrats eller kan väntas bli så mycket sämre att det inte längre finns förutsättningar att fortsätta den koncessionsenliga verksamheten. Bedömningen av huruvida detta villkor är uppfyllt måste ske i samband med Finansinspektionens solvenstillsyn enligt kreditinstitutslagstiftningen. Att det i enlighet med kreditinstitutslagens regler beräknade kapitalkravet är uppfyllt är en förutsättning för koncessionsenlig kreditinstitutsverksamhet. Tillsynsmyndigheten får genom bankens rapportering och sina egna iakttagelser fortlöpande information om de övervakade kreditinstitutens kapitaltäckningsnivå och dess utveckling.

Den andra förutsättningen är enligt förslaget att det inte utan statligt finansiellt stöd är möjligt att öka bankens kapitaltäckning till en godtagbar nivå. Avsikten är i första hand att en bank som fått problem med sin kapitaltäckning ska kunna lösa problemen på egen hand eller med hjälp av andra privata finansmarknadsaktörer. Finansinspektionen förutsätter sålunda att banken först själv lägger fram en plan för sanering av sin ekonomi. Det kan bli fråga om att bevilja statligt finansiellt stöd först efter att det blivit uppenbart att banken inte kan föreslå tillräckliga åtgärder genom vilka den utan offentligt stöd kan nå upp till den kapitaltäckningsnivå som lagen förutsätter.

För det tredje förutsätts att bankens likvidation eller konkurs kan leda till allvarliga störningar på finansmarknaden. En störning anses vara allvarlig om den kan leda till att systemrisken förverkligas. Det kan anses att risken förverkligas om bankens likvidation eller konkurs leder till betydande störningar i betalningssystemets funktion eller till att banksystemet drabbas av uttagsanstormning eller om risken äventyrar banksektorns medelsanskaffning. Finansministeriet, Finlands Bank och Finansinspektionen bedömer i samråd om en systemrisk hotar stabiliteten på finansmarknaden.

I den föreslagna paragrafens 2 *mom.* föreskrivs att om banken inte lämnar in en av statsrådet förutsatt stödansökan inom den

skäliga tidsfrist som statsrådet utsatt kan statsrådet besluta att bankens aktier och kapitallån ska lösas in till Statens säkerhetsfond. Inlösen kan gälla samtliga aktier och kapitallån eller endast en del av dem. Om endast en del av aktierna löses in ska aktieägarna behandlas jämlikt.

På bestämmandet av aktiers och kapitallåns verkliga värde och på inlösenförfarandet ska enligt förslaget tillämpas aktiebolagslagens (624/2006) 18 kap. 2—11 §. Inlösenpriset bestäms sålunda av opartiska och oavhängiga skiljemän som utses av Centralhandelskammarens inlösningsnämnd och har den sakkunskap som uppdraget kräver. Inlösenpriset för aktier är, med avvikelse från de nämnda bestämmelserna i aktiebolagslagen, det gängse pris som bestäms i enlighet med 12 b § i lagen om statens säkerhetsfond. Paragrafen föreslås i denna proposition bli ändrad.

I fråga om andra än i aktiebolagsform grundade banker är det inte möjligt att rikta inlösenanspråk direkt mot bankens ägare. Enligt det föreslagna momentet kan statsrådet sålunda mot full ersättning lösa in en i annan än aktiebolagsform grundad banks affärsverksamhet till Statens säkerhetsfond eller till ett sådant egendomsförvaltningsbolag som avses i lagen. Genom förfarandet tryggas ett jämlikt bemötande av olika typer av banker. Inlösen av affärsverksamhet innebär att bankens tillgångar och skulder antingen i sin helhet eller till vissa delar övergår till säkerhetsfonden. Affärsverksamheten kan sålunda lösas in i sin helhet eller delvis.

En väsentlig fråga när det gäller eventuella stödåtgärder för andelsbanker och sparbanker och sålunda också övervägandet av möjligheten att överta en bank genom inlösenförfarande, är om de solvensproblem som har drabbat en enskild bank eller flera enskilda banker, med beaktande av bankernas lokala karaktär och storlek har en sådan allmän betydelse att de i praktiken kan leda till att systemrisken faller ut. I fråga om andelsbankerna är det dessutom skäl att uttryckligen beakta de till sammanslutningen av andelsbanker hörande bankernas lagstadgade ansvar för varandras förbindelser.

Enligt paragrafens 3 *mom.* får banken inte försättas i likvidation eller konkurs inom den tidsfrist som statsrådet har satt ut för stödan-

sökan. När statsrådet sätter ut tidsfristen har det samtidigt gjort den preliminära bedömningen att en eventuell likvidation eller konkurs kan leda till att den systemrisk som är förknippad med finansmarknaden förverkligas. Det är därför nödvändigt att föreskriva att banken inte får försättas i likvidation eller konkurs inom den tidsfrist som statsrådet har satt ut och inte heller efter att stödansökan lämnats in, så länge myndighetsbehandlingen pågår.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. ska finansministeriet inhämta Finlands Banks och Finansinspektionens yttranden innan statsrådets allmänna sammanträde på fördragning fattar beslut om att stödansökan ska lämnas in och beslutar om tvångsinlösen till följd av försummelse att lämna in stödansökan. Syftet med att i lagen föreskriva om remissförfarandet är garantera att dessa från bankens ägares och lednings synpunkt avgörande och ekonomiskt viktiga beslut fattas efter en prövning som är så mångsidig som möjligt och baserad på samtliga finansmarknadsmyndigheters sakkunskap.

Statsrådets beslut om åläggande att ansöka om stöd ska iakttas trots att det har överklagats, om inte högsta förvaltningsdomstolen som besvärinstans bestämmer något annat. Denna bestämmelse är nödvändig eftersom myndighetsbeslut som avser att stabilisera en banks verksamhet måste kunna fattas så snabbt som omständigheterna kräver.

12 §. Stöd villkor. Enligt den gällande bestämmelsen kan stödlån och andra stödåtgärder förenas med villkor som gäller både den stödtagande säkerhetsfonden och den banks verksamhet och förvaltning som skall stödas. Stödlån och annat finansiellt stöd som ska återbetalas kan lämnas helt eller delvis oåterkrävt, om riksdagen så beslutar.

Till följd av de ändringar som föreslås i 1 § ändras denna paragraf genom strykning av omnämningarna om villkor för finansiellt stöd till säkerhetsfonden och möjligheten att efterskänka sådant stöd. Bestämmelsen kompletteras med en bestämmelse om möjligheten att bevilja inlåningsbankers holdingföretag finansiellt stöd. Bestämmelsens ordalydelse föreslås bli så preciserad att de villkor som uppställs kan gälla bankens och holding-

företagets affärsverksamhet och organisationen av deras förvaltning.

12 b §. Inlösen av stödtagande bankers aktier, kapitallån och affärsverksamhet. Enligt den gällande bestämmelsen kan en stödtagande banks aktier och kapitallån mot full ersättning lösas in till Statens säkerhetsfond eller ett i lagen avsett egendomsförvaltningsbolag. På bestämmandet av aktiernas gängse pris och på inlösenförfarandet tillämpas aktiebolagslagens 18 kap. 2—11 §. Aktiernas inlösenpris är deras gängse pris innan skiljemannaförfarandet inletts. Om inlösen har föregåtts av ett obligatoriskt köpeanbud enligt värdepappersmarknadslagens 6 kap. 10 § anses det pris som erbjudits vid ett offentligt köpeanbud som gängse pris, om det inte finns någon särskild anledning att bestämma ett annat pris.

De i aktiebolagslagens 18 kap. ingående bestämmelserna om aktiers inlösenpris har tagits in i lagen med tanke på inlösensituationer där det är fråga om normalt verksamma bolag som fortsätter sin självständiga verksamhet. Om bestämmelserna tillämpas på en krisbanks aktier kan detta, med beaktande av bankens ekonomiska tillstånd och bankens för aktievärdet relevanta faktiska och väntade förlustutveckling, innebära att inlösenpriserna överstiger aktiernas verkliga värde. Detta kan inte anses vara motiverat i en situation där bankens kapitaltäckning tryggas med offentliga medel. Enligt de tidigare fastställda allmänna principerna för bankstöd ska ägarnas ansvar för stödtagande banker förverkligas i så stor utsträckning som möjligt. Av denna anledning föreslås att 1 mom. justeras så att såsom full ersättning ska betraktas aktiernas vid tidpunkten för inlösenbeslutet uppskattade verkliga värde efter att förlusterna enligt bankens fastställda balansräkning och dessutom de uppskattade förlusterna för inlösenåret och de tre följande åren har täckts genom nedsättning av aktiekapitalet. Uppskattningen av förlusterna ska baseras på en tillförlitlig utredning av den riskexponering som bankens kreditstock och övriga placeringar innebär för banken samt på en väl underbyggd uppskattning av sannolikheten för förluster och när förlusterna kommer att realiseras. För utredningen ska specialgranskning enligt 14 a § i lagen om

statens säkerhetsfond utföras i banken. Det förslagna förfarandet för bestämmande av inlösenpriset ska tillämpas också då statsrådet med stöd av lagens 11 a § 2 mom. beslutar om inlösen av en banks aktier efter att banken ålagts att lämna in en stödansökan.

Enligt vad som föreskrivs i aktiebolagslagens 18 kap. ska skiljemän som utsetts av Centralhandelskammarens inlösningsnämnd avgöra frågor om inlösenpris. Skiljemännens avgörande kan enligt kapitlets 10 § överklagas genom besvär till tingsrätten och, om högsta domstolen beviljar besvärstillstånd, vidare till högsta domstolen. Eftersom staten ansvarar för betalningen av inlösenpriset behöver ingen säkerhet enligt kapitlets 6 § ställas för betalningen.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i 1 mom. om inlösen av andra än i aktiebolagsform grundade bankers affärsverksamhet till Statens säkerhetsfond eller ett i lagen avsett egendomsförvaltningsbolag. Bestämmelsen gäller sparbanker och andelsbanker. I likhet med aktier inlöses också affärsverksamhet till verkligt värde. På samma sätt som i fråga om inlösen av aktier ska som full ersättning betraktas affärsverksamhetens uppskattade verkliga värde efter att förlusterna enligt bankens fastställda balansräkning och dessutom de uppskattade förlusterna för inlösenåret och de tre följande åren har dragits av. Ersättningen bestäms enligt samma förfarande som vid inlösen av aktier.

Om en andelsbank eller sparbank efter att dess affärsverksamhet har lösts in inte längre uppfyller de krav som ställs på kreditinstitutsverksamhet, ska banken vidta vederbörliga åtgärder. En bank som efter inlösen inte längre har några tillgångar ska försättas i likvidation i enlighet med lagen om andelsbanker och andra banker i andelslagsform eller i enlighet med sparbankslagen. Om en andelsbank efter att inlösenpriset har betalats fortfarande har tillgångar, ska den ansöka om att koncessionen återkallas. Dessutom ska banken beroende på hur stora tillgångarna är antingen träda i likvidation eller fortsätta sin verksamhet i någon annan form än som andelsbank. En sparbank försätts enligt förslaget i likvidation och upplöses, om den inte i

enlighet med 4 mom. ombildas till en stiftelse.

Paragrafens 3 mom. motsvarar 2 mom. i den gällande paragrafen.

Enligt paragrafens 4 mom. kan en sparbank vars affärsverksamhet har lösts in ombildas till en stiftelse i enlighet med 92 § 2 och 3 mom. i sparbankslagen. I sparbankslagens 90 § föreskrivs att om en sparbank överlåter sin affärsverksamhet på det sätt som avses i denna paragraf till ett kreditinstitut i aktiebolagsform som ska bildas för att fortsätta den överlåtande sparbankens verksamhet och om vederlaget består enbart av aktier i det övertagande kreditinstitutet, kan den överlåtande sparbanken ombildas till en stiftelse. I sparbankslagens 92 § föreskrivs hur en stiftelse bildas i en situation som denna. Momentet kan tillämpas då en sparbank efter att inlösenpriset betalats fortfarande har tillgångar och det inte beslutas att banken ska träda i likvidation och upplösas.

Enligt paragrafens 5 mom. får statsrådets beslut om inlösenrätt inte överklagas genom besvär. Besvärsförbudet är nödvändigt eftersom myndighetsbeslut om en bank som övertagits av Statens säkerhetsfond måste kunna fattas i brådskande ordning. Dessutom är det skäl att beakta att det efter att myndighetsbeslutet verkställts i allmänhet inte längre är möjligt att återställa den inlösta ekonomiska helheten. Av dessa skäl kan överklagandemöjligheten enligt förslaget inte gälla beslutet om själva inlösenrätten. Förslaget innebär att rätten att överklaga skiljemännens beslut om inlösenpris och skiljedomen i övrigt inte begränsas. I momentet föreslås också en bestämmelse enligt vilken finansministeriet innan statsrådet beslutar om inlösen ska inhämta Finlands Banks och Finansinspektionens yttranden. I momentet, som i övrigt motsvarar 3 mom. i den gällande paragrafen, föreslås till följd av paragrafens nya 2 mom. en teknisk justering som innebär att kravet på jämlikt bemötande av aktieägarna utsträcks till att gälla också inlösenbeslut.

Samtidigt föreslås att paragrafens rubrik preciseras i överensstämmelse med bestämmelsen nya innehåll.

19 b §. Begränsning av verksamheten. I lagen föreslås en ny bestämmelse om begränsning av finansmarknadens verksamhet. En-

ligt paragrafens 1 mom. bemyndigas statsrådet att för viss tid fatta beslut om vissa begränsningar och förbud gällande finansmarknadsaktörer och reglerad värdepappershandel. I paragrafen uppställs snäva förutsättningar för att utnyttja bemyndigandet, som sålunda kan tillämpas endast i exceptionella situationer. En förutsättning är för det första att det är nödvändigt att vidta åtgärder i Finland på grund av allvarliga internationella störningar på finansmarknaden eller åtgärder av andra staters myndigheter. Bemyndigandet kan sålunda inte utnyttjas när det är fråga om ekonomiska problem i hemlandet.

För det andra ska de internationella störningarna på finansmarknaden och åtgärderna som vidtas av myndigheter i andra stater hota en stabil och störningsfri verksamhet på Finlands finansmarknad och hos finansmarknadsaktörerna. Statsrådet kan besluta endast om åtgärder som behövs för att trygga stabiliteten och en störningsfri verksamhet på den finländska marknaden.

Statsrådet kan fatta beslut om sådana åtgärder endast för viss tid, högst sex månader. Också detta krav understryker att det är fråga om ett bemyndigande som kan utnyttjas endast i exceptionella situationer.

En förutsättning för tillämpning av bestämmelsen är dessutom att statsrådets beslut är nödvändigt för att uppnå det i bestämmelsen nämnda målet, dvs. trygga stabilitet och störningsfri verksamhet på den finländska finansmarknaden och hos finansmarknadsaktörerna. Av nödvändighetsförutsättningen följer att bestämmelsen kan tillämpas endast om syftet med den inte kan uppnås med hjälp av myndigheternas övriga befogenheter. Vidare innebär nödvändighetsförutsättningen att statsrådsbeslutet ska gälla kortast möjliga tid för uppnåendet av målet. Om grunden för begränsningen eller beslutet bortfaller under tidsfristen ska statsrådet omedelbart upphäva beslutet.

Enligt paragrafens 2 mom. ska finansministeriet inhämta Finlands Banks och Finansinspektionens yttranden innan beslutet fattas. Syftet med att i lagen föreskriva om remissförfarandet är garantera att dessa från aktörernas synpunkt avgörande och ekonomiskt viktiga beslut fattas efter en prövning som är så mångsidig som möjligt och baserad på

samtliga finansmarknadsmyndigheters sakkunskap. Om ärendet är synnerligen bråskande behöver remissförfarandet i undantagsfall inte iakttas. I sådana problematiska situationer som avses i paragrafen samråder och samarbetar finansmarknadsmyndigheterna med varandra. Också i bråskande situationer där ett formellt remissförfarande inte är möjligt känner ministeriet i praktiken till Finlands Banks och Finansinspektionens åsikt.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs att Finansinspektionen övervakar att statsrådsbesluten iakttas.

1.2 Kreditinstitutslagen

Efter de ändringar som föreslås i lagen om statens säkerhetsfond kan offentligt bankstöd inte längre ges genom förmedling av bankernas säkerhetsfonder på så sätt att finansieringen av stödet baseras på stödlån som beviljas säkerhetsfonden eller på borgen som ställs för säkerhetsfondens egen medelsanskaffning. Av denna anledning är det skäl att i kreditinstitutslagens paragrafer om bankernas säkerhetsfonder stryka de bestämmelser enligt vilka beviljat offentligt stöd ska beaktas i förvaltningen och finansieringen av fonden, i stödbesluten samt när det gäller avstående från att återkräva beviljat finansiellt stöd.

116 §. Förvaltningen av säkerhetsfonder. Det föreslås att paragrafens 2 mom. upphävs. I momentet föreskrivs om finansministeriets rätt att till delegationen och styrelsen utse en medlem som företrädar staten.

117 §. Säkerhetsfonders garantiavgifter. Det föreslås att paragrafens 3 mom. upphävs. Enligt momentet kan garantiavgiften för en säkerhetsfond som fått offentligt stöd höjas, i syfte att säkerställa återbetalningen av stödet.

119 §. Beviljande av stöd. I paragrafens 1 mom. stryks omnämmandet om att en säkerhetsfond kan bevilja offentligt finansiellt stöd och kapitallån endast i den omfattning som finansministeriet godkänner. Också motsvarande bestämmelse i paragrafens 5 mom. föreslås bli upphävd.

120 §. Avstående från återkrav av understödslån. I paragrafens 1 mom. stryks omnämmandet att om säkerhetsfonden har bevil-

jats stödlån krävs finansministeriets samtycke för att understödslån eller kapitallån inte skall återkrävas.

2 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt den 11 a § som föreslås bli fogad till lagen om statens säkerhetsfond kan statsrådet under vissa förutsättningar ålägga en bank som har problem med kapitaltäckningen att till Statens säkerhetsfond lämna in en ansökan om finansiellt stöd som statsrådet anser behövt. Om banken inte lämnar in ansökan inom den tidsfrist som statsrådet har satt ut kan bankens aktier och kapitallån eller bankens affärsverksamhet, om statsrådet så beslutar, lösas in till Statens säkerhetsfond.

Den föreslagna regleringen är betydelsefull med tanke på vad som i grundlagens 15 § föreskrivs om egendomsskydd. Då en bank och dess ägare får stöd ur Statens säkerhetsfond eller statsbudgeten innebär detta i praktiken att på banken och ägarna tillämpas de ovan refererade bestämmelser i lagen om statens säkerhetsfond som gäller ägaransvar samt också de övriga villkor som ställs på bankens verksamhet och förvaltning. Stödbeslutet kan sålunda leda till att de rättigheter som bankens ägare har på grund av aktieinnehav eller de på kapitallånevillkoren baserade rättigheterna upphör eller åtminstone märkbart begränsas. Enligt 12 b § i lagen om statens säkerhetsfond kan aktier och kapitallån under vissa förutsättningar också lösas in till Statens säkerhetsfond eller till ett egendomsförvaltningsbolag som avses i lagen. Åtgärder som kan jämföras med dem som vidtas i fråga om aktieinnehav kan riktas också mot sparbanker och andelsbanker samt mot andra kreditinstitut i andelslagsform, eftersom sådana kreditinstituts affärsverksamhet i enlighet med lagens bestämmelser om ägaransvar kan lösas in till Statens säkerhetsfond. Enligt lagen kan också för sparbanker och andels-

banker, som villkor för att de ska beviljas bankstöd, uppställas att de ombildas till aktiebolag, vars aktier därefter löses in till Statens säkerhetsfond.

De i grundlagsenliga rättigheterna kan under vissa förutsättningar begränsas. Begränsningarna ska uppfylla de allmänna förutsättningarna i detta avseende (se t.ex. GrUB 25/1994 rd). Principerna för de grundläggande rättigheter innebär att det krävs lagstiftning för begränsning av dem. Begränsningarna måste vara noggrant definierade och tillräckligt exakt angivna. Vidare måste deras väsentliga innebörd framgå av lagen och begränsningsbehovet vara dels godtagbart och dels dikterat av ett vägande samhälleligt behov. Begränsningsbehovet måste också vara förenligt med proportionalitetskravet i det avseendet att det är nödvändigt för att ett godtagbart syfte ska kunna uppnås.

Det är möjligt att tillämpa lagförslagets 11 a § endast i det fall att bankens likvidation eller konkurs enligt finansmarknadsmyndigheternas motiverade bedömning kan leda till allvarliga störningar på finansmarknaden. Bestämmelser uppfyller sålunda ett vägande samhälleligt behov. Den föreslagna begränsningen av de grundläggande rättigheterna är också förenlig med proportionalitetskravet, eftersom bestämmelsen kan komma att tillämpas endast i en situation där det inte längre är möjligt för banken att med sina egna åtgärder uppnå en godtagbar kapitaltäckningsnivå och offentligt stöd sålunda är den enda återstående möjligheten att fortsätta verksamheten. Statsrådets beslutanderätt begränsas enligt förslaget dessutom av noggrant angivna villkor, som på normalt sätt följs upp av Finansinspektionen. Bedömningen av en eventuell försämring av bankens kapitaltäckning baseras på kreditinstitutslagen. Kapitaltäckningens framtida utveckling bedöms utifrån de risker som är förenade med de i bankens balansräkning ingående placeringarna och sannolikheten för sådana kredit- och borgensförluster som påverkar de på basis av riskerna beräknade tillgångarna. En förutsättning för tillämpning av bestämmelsen är också att samtliga villkor som begränsar statsrådets beslutanderätt är uppfyllda samtidigt.

Statsrådets rätt att enligt förslaget besluta om tvångsinlösen av en stödtagande banks aktier och kapitallån motsvarar vad som i grundlagens 15 § 2 mom. föreskrivs om möjligheten att genom lag föreskriva om tvångsinlösen av egendom. På inlösenpriset och -förfarandet tillämpas lagförslaget 12 b § enligt vilken inlösen ska ske mot full ersättning. Som full ersättning betraktas aktiernas uppskattade verkliga värde efter att förlusterna enligt bankens fastställda balansräkning och dessutom de uppskattade förlusterna för inlösenåret och de tre följande åren har beaktats genom nedsättning av aktiekapitalet. Avsikten är att aktiernas enligt bestämmelsen fastställda verkliga värde så väl som möjligt ska motsvara aktiernas faktiska värde för banken, som inte har möjlighet att fortsätta sin verksamhet utan offentligt stöd. Med tanke på aktieägarnas rättssäkerhet är det viktigt att frågan om inlösenpriset, efter en i banken enligt lagen om statens säkerhetsfond utförd specialgranskning, avgörs av utomstående opartiska skiljemän vars beslut kan prövas av en allmän domstol. På inlösen av andelsbankers och sparbankers affärsverksamhet ska enligt förslaget tillämpas motsvarande förfarande.

Med stöd av den 19 b § som föreslås bli fogad till lagen om statens säkerhetsfond kan statsrådet när de i paragrafen angivna förutsättningarna är uppfyllda besluta om begränsningar och förbud som gäller i bestämmelsen nämnda och på finansmarknaden verksamma företag eller värdepapperstransaktioner, om detta är nödvändigt för att säkerställa stabiliteten och en störningsfri verksamhet på finansmarknaden. Bestämmelsen måste bedömas utifrån näringsfriheten.

Grundlagsutskottet anser att näringsfrihet är huvudregeln enligt grundlagens 18 § 1 mom. Utskottet anser i sina ställningstaganden om verksamhetstillstånd för finansmarknadsaktörer (t.ex. GrUU 24/2002 rd och GrUU 16/2003 rd) att säkerställandet av stabiliteten på finansmarknaden och därmed grunderna för kundskyddet talar för allmän tillståndsplikt. Grundlagsutskottet anser att det också är möjligt att foga villkor till beslut om verksamhetstillstånd för finansmarknadsaktörer (GrUU 67/2002 rd och GrUU 16/2003 rd). I fråga om de gällande bestämmelserna om temporärt avbrytande av fi-

nansmarknadsföretags verksamhet har grundlagsutskottet inte konstaterat några grundlagsrelaterade problem. I sitt utlåtande med anledning av regeringens proposition med förslag till lag om temporärt avbrytande av en depositionsbanks verksamhet (RP 180/2001 rd) ansåg grundlagsutskottet (GrUU 53/2001 rd) att avbrytande av verksamheten på det föreslagna sättet inte innebar något kraftigt ingrepp i näringsfriheten. Åtgärden baseras emellertid på starka samhällsliga intressen och förslaget var sålunda inte förenat med problem från näringsfrihetens synpunkt.

Den föreslagna bestämmelsen skiljer sig från de gällande bestämmelserna i det avseendet att begränsningarna och förbuden inte riktar sig mot någon enskild aktör. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen är det möjligt att begränsa alla de i paragrafen nämnda aktörernas eller en viss grupp verksamhet. Bemyndigandet är emellertid baserat på samma samhällsliga intresse som bestämmelserna om verksamhetstillstånd och de gällande bestämmelserna om begränsning av verksamheten, dvs. att säkerställa stabiliteten på finansmarknaden och därmed skydda kunderna. Det bemyndigande som bestämmelsen ger statsrådet avser sådana på annat sätt reglerade näringar som förutsätter att näringsidkarna har särskild yrkeskompetens. Bemyndigandet omfattar en i materiellt hänseende begränsad grupp av företag. Med stöd av bestämmelsen är det inte möjligt att uppställa begränsningar för enskilda företag eller personer.

I bestämmelsen definieras också särskilt under vilka förutsättningar bemyndigandet kan utnyttjas. En grundläggande förutsättning är att det är fråga om ett särskilt vägande skäl som har sitt ursprung i ett annat land än Finland. Statsrådets befogenheter har dessutom inskränkts till åtgärder som är nödvändiga för att uppnå bestämmelsens syfte. Grundlagsutskottet har i sin praxis när det gäller Finansinspektionens befogenheter ansett det vara skäl att begränsa dem till åtgärder som är nödvändiga med tanke på syftet med befogenheterna. Exempelvis i sitt utlåtande GrUU 67/2002 rd anser utskottet att Finansinspektionens rätt att få information

bör begränsas till information som är nödvändig från förvärvarens synpunkt.

Statens säkerhetsfond är en sådan fond utanför statsbudgeten som avses i grundlagens 87 §. I paragrafen föreskrivs att för godkännande av ett lagförslag om väsentlig utvidgning av en sådan fond eller dess användningsändamål krävs i riksdagen minst två tredjedelars majoritet av de avgivna rösterna. I propositionen föreslås vissa ändringar i fondens uppgifter. De föreslagna ändringarna innebär emellertid ingen väsentlig förändring av fondens nuvarande, i lagen definierade ändamål. Ändringarna saknar sålunda relevans med tanke på grundlagens 87 §. Lagförslagets 19 b § har ingen koppling till säkerhetsfondens verksamhet.

Med stöd av det som anförs ovan kan de föreslagna begränsningarna av grundlagens egendomsskydd och näringsfrihet anses vara tillräckligt noggrant och exakt definierade med hänsyn till de godtagbara principerna för begränsning av grundläggande rättigheter. Bestämmelsen som gör det möjligt att lösa in aktier, kapitallån och affärsverksamhet är förenligt med grundlagen. Fondens ändamål utvidgas inte väsentligt. Regeringen anser därför att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Grundlagsutskottets utlåtande måste dock inhämtas om propositionen.

Med stöd av det som anförs ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag**om ändring av lagen om statens säkerhetsfond**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 30 april 1992 om statens säkerhetsfond (379/1992) 1 § 2 mom., sådant det lyder i lag 126/2007,
ändras 1 § 3 mom., 11, 12 och 12 b §, av dem 1 § 3 mom. sådant det lyder i lag 245/1996, 11 § sådan den lyder i lag 1237/1997 och 12 b § sådan den lyder i lagarna 1508/2001 och 644/2006, samt
fogas till lagen nya 11 a och 19 b § som följer:

1 §

Fondens uppgift

Medel i fonden får användas till att teckna aktier och andelar i finländska inlåningsbanker och deras holdingföretag, bevilja lån till banker och deras holdingföretag, ställa borgen för lån som upptas av dem och ge banker och deras holdingföretag annat finansiellt stöd, om sådana åtgärder behövs för att trygga bankernas verksamhet och stabiliteten på finansmarknaden.

11 §

Ansökan om finansiellt stöd

Finansiellt stöd till banker som avses i 1 § 3 mom. eller deras holdingföretag samt till egendomsförvaltningsbolag som avses i 1 § 4 mom. beviljas på ansökan av banken, dess holdingföretag eller egendomsförvaltningsbolaget.

11 a §

Åläggande att ansöka om stöd

Statsrådet kan ålägga en bank med koncession i Finland att till fonden lämna in en an-

sökan för att få finansiellt stöd som statsrådet anser behövligt, om

1) bankens kapitaltäckning har försämrats eller kan väntas bli så mycket sämre att det inte finns förutsättningar att fortsätta den koncessionsenliga verksamheten,

2) banken inte kan föreslå tillräckliga åtgärder för att dess kapitaltäckning ska nå upp till eller hållas på en nivå som kreditinstitutslagen (121/2007) förutsätter eller om det inte utan statligt finansiellt stöd är möjligt att trygga bankens kapitaltäckning, och om

3) bankens likvidation eller konkurs kan leda till allvarliga störningar på finansmarknaden.

Om banken inte lämnar in en stödansökan inom en skälig tidsfrist som statsrådet har satt ut kan statsrådet besluta att en i aktiebolagsform grundad banks aktier och kapitallån eller en i annan än aktiebolagsform grundad banks affärsverksamhet ska lösas in till fonden i den ordning som föreskrivs i 12 b §.

Banken får inte försättas i likvidation eller konkurs inom den tidsfrist som anges i 2 mom. och inte heller medan myndighetsbehandlingen av stödansökan pågår.

Beslut som avses i 1 och 2 mom. fattas av statsrådets allmänna sammanträde. Finansministeriet ska före beslutet inhämta Finlands Banks och Finansinspektionens yttranden. Statsrådets beslut enligt 1 mom. ska iakttas trots att det har överklagats, om inte besvärinstansen bestämmer något annat.

12 §

Stöd villkor

Stödåtgärder kan förenas med villkor som gäller de stöddagande bankernas och holdingföretagens affärsverksamhet och organisationen av deras förvaltning.

Finansiellt stöd som ska återbetalas kan helt eller delvis efterskänkas, om riksdagen så beslutar.

12 b §

Inlösen av stöddagande bankers aktier, kapitallån och affärsverksamhet

I stället för tillämpning av stöd villkor enligt 12 a § kan aktierna i en stöddagande bank med koncession i Finland genom statsrådets beslut mot full ersättning lösas in till fonden eller ett bolag som avses i 1 § 4 mom. Som full ersättning betraktas aktiernas uppskattade verkliga värde efter att förlusterna enligt bankens fastställda balansräkning och dessutom de uppskattade förlusterna för inlösenåret och de tre följande åren har täckts genom nedsättning av aktiekapitalet. Uppskattningen av framtida förluster ska baseras på en tillförlitlig utredning av de risker som är förenade med bankens kreditstock och övriga placeringar samt på en motiverad åsikt om sannolikheten för förluster och när de uppkommer. För utredning av vilka uppskattade förluster som ska redovisas ska specialgranskning enligt 14 a § utföras i banken. På inlösen av aktier tillämpas i övrigt i tillämpliga delar 18 kap. 2—11 § i aktiebolagslagen (624/2006). Fonden behöver inte ställa säkerhet i enlighet med 18 kap. 6 § i aktiebolagslagen för betalning av inlösenpriset.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om aktier ska på motsvarande sätt tillämpas på kapitallån.

Om en bank med koncession i Finland inte är ett aktiebolag, kan dess affärsverksamhet lösas in på det sätt som anges i 1 mom.. Affärsverksamhetens verkliga värde uppskattas då enligt bestämmelserna i 1 mom. om uppskattning av aktiers verkliga värde.

En sparbank vars affärsverksamhet har lösts in i enlighet med 3 mom. kan ombildas

till stiftelse i enlighet med 92 § 2 och 3 mom. i sparbankslagen.

Ett beslut enligt denna paragraf fattas vid statsrådets allmänna sammanträde. Före beslutet ska finansministeriet inhämta yttranden av Finlands Bank och Finansinspektionen. En förutsättning för ett beslut är att statens intresse inte i tillräcklig utsträckning kan tryggas genom stöd villkor som avses i 12 a §. Om beslutet gäller inlösen av aktier är en förutsättning dessutom att avvikelser från jämlikheten mellan aktieägarna inte får ske utan vägande skäl. Statsrådets beslut får inte överklagas genom besvär till den del det är fråga om huruvida det finns inlösenrätt.

19 b §

Begränsning av verksamheten

Statsrådet kan, om det på grund av internationella störningar på finansmarknaden eller på grund av åtgärder av andra staters myndigheter är nödvändigt för att trygga stabiliteten och en störningsfri verksamhet på den finländska finansmarknaden och hos finansmarknadsaktörerna, för högst sex månader

1) begränsa kreditinstitutens, fondbolagens, förvaringsinstitutens, värdepappersföretagens, fondbörsernas, optionsföretagens, clearingorganisationernas och värdepapperscentralens koncessionsenliga eller regelmässiga verksamhet,

2) besluta om begränsningar och förbud som gäller de förfaringssätt som iakttas i ofentlig eller multilateral handel eller optionsbörsverksamhet.

Beslut som avses i 1 mom. fattas vid statsrådets allmänna sammanträde. Finansministeriet ska inhämta Finlands Banks och Finansinspektionens yttranden innan beslutet fattas, om inte något annat följer av ärendets brådskande natur.

Finansinspektionen övervakar att statsrådsbeslut som fattats med stöd av denna paragraf iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av kreditinstitutslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i kreditinstitutslagen av den 9 februari 2007 (121/2007) 116 § 2 mom., 117 § 3 mom. och 119 § 5 mom., samt
ändras 119 § 1 mom. och 120 § 1 mom. som följer:

119 §

Beviljande av stöd

Understödslån eller understöd av en säkerhetsfonds medel kan beviljas en inlåningsbank som hör till fonden och som har råkat i sådana ekonomiska svårigheter att det för tryggande av dess verksamhet är nödvändigt att den beviljas understödslån eller understöd. En säkerhetsfond kan också ställa garantier för lån som tas av en inlåningsbank som hör till fonden eller teckna kapitallån som banken emitterat.

120 §

Avstående från återkrav av understödslån

Delegationen för en säkerhetsfond kan på förslag av styrelsen helt eller delvis avstå från att återkräva understödslån eller kapitallån, om ett återkrav är oskäligt mot den inlåningsbank som fått lånet. Säkerhetsfondens delegation och styrelse ska iaktta 119 § 2 mom. när de beslutar att ett understödslån eller kapitallån inte ska återkrävas.

Denna lag träder i kraft den _____

20 .

Helsingfors den 20 februari 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Förvaltnings- och kommunminister *Mari Kiviniemi*

1.

Lag**om ändring av lagen om statens säkerhetsfond**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 30 april 1992 om statens säkerhetsfond (379/1992) 1 § 2 mom., så-
 dant det lyder i lag 126/2007,
ändras 1 § 3 mom., 11, 12 och 12 b §, av dem 1 § 3 mom. sådant det lyder i lag 245/1996,
 11 § sådan den lyder i lag 1237/1997 och 12 b § sådan den lyder i lagarna 1508/2001 och
 644/2006, samt
fogas till lagen nya 11 a och 19 b § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

1 §

*Fondens uppgift**Fondens uppgift*

Av fondens medel kan de säkerhetsfonder
 som avses i 113 § i kreditinstitutslagen
 (121/2007) enligt denna lag beviljas lån på
 specialvillkor (stödlån). På fondens ansvar
 kan dessutom borgen ställas för lån som upp-
 tas av de nämnda säkerhetsfonderna.

Av fondens medel kan *också* tecknas aktier
 och andelar i finska depositionsbanker, ställas
 borgen för lån som upptas av bankerna och
 beviljas annat finansieringsstöd, om sådant
 behövs för att trygga bankens verksamhet och
 stabiliteten på finansmarknaden.

(2 mom. upphävs)

*Medel i fonden får användas till att teckna
 aktier och andelar i finländska inlåningsban-
 ker och deras holdingföretag, bevilja lån till
 banker och deras holdingföretag, ställa bor-
 gen för lån som upptas av dem och ge banker
 och deras holdingföretag annat finansiellt
 stöd, om sådana åtgärder behövs för att tryg-
 ga bankernas verksamhet och stabiliteten på
 finansmarknaden.*

11 §

11 §

*Beviljande av stödlån och borgen**Ansökan om finansiellt stöd*

Stödlån och borgen beviljas på ansökan av

Finansiellt stöd till banker som avses i 1 §

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

en säkerhetsfond. Villkor för beviljande av lån och borgen är att en eller flera av de banker som hör till den ansökande säkerhetsfonden har råkat i sådana ekonomiska svårigheter att det för tryggande av bankens verksamhet och stabiliteten på finansmarknaden är nödvändigt att understödslån eller understöd beviljas ur säkerhetsfonden i fråga, och att säkerhetsfondens egna tillgångar inte räcker för ändamålet.

3 mom. eller deras holdingföretag samt till egendomsförvaltningsbolag som avses i 1 § 4 mom. beviljas på ansökan av banken, dess holdingföretag eller egendomsförvaltningsbolaget.

11 a §

Åläggande att ansöka om stöd

Statsrådet kan ålägga en bank med koncession i Finland att till fonden lämna in en ansökan för att få finansiellt stöd som statsrådet anser behövligt, om

1) bankens kapitaltäckning har försämrats eller kan väntas bli så mycket sämre att det inte finns förutsättningar att fortsätta den koncessionsenliga verksamheten,

2) banken inte kan föreslå tillräckliga åtgärder för att dess kapitaltäckning ska nå upp till eller hållas på en nivå som kreditinstitutslagen (121/2007) förutsätter eller om det inte utan statligt finansiellt stöd är möjligt att trygga bankens kapitaltäckning, och om

3) bankens likvidation eller konkurs kan leda till allvarliga störningar på finansmarknaden.

Om banken inte lämnar in en stödansökan inom en skälig tidsfrist som statsrådet har satt ut kan statsrådet besluta att en i aktiebolagsform grundad banks aktier och kapitallån eller en i annan än aktiebolagsform grundad banks affärsverksamhet ska lösas in till fonden i den ordning som föreskrivs i 12 b §.

Banken får inte försättas i likvidation eller konkurs inom den tidsfrist som anges i 2 mom. och inte heller medan myndighetsbehandlingen av stödansökan pågår.

Beslut som avses i 1 och 2 mom. fattas av statsrådets allmänna sammanträde. Finansministeriet ska före beslutet inhämta Finlands Banks och Finansinspektionens yttranden. Statsrådets beslut enligt 1 mom. ska

iakttas trots att det har överklagats, om inte besvärinstansen bestämmer något annat.

12 §

Stöd villkor

Stödlån och andra stödåtgärder kan förenas med villkor som gäller både den stödtagande säkerhetsfonden och den banks verksamhet och förvaltning som skall stödas.

Ett stödlån och något annat finansieringsstöd som skall återbetalas kan lämnas helt eller delvis oåterkrävt, om riksdagen så beslutar.

12 §

Stöd villkor

Stödåtgärder kan förenas med villkor som gäller de stödtagande bankernas och holdingföretagens affärsverksamhet och organisationen av deras förvaltning.

Finansiellt stöd som ska återbetalas kan helt eller delvis efterskänkas, om riksdagen så beslutar.

12 b §

Inlösning av en stödtagande banks aktier och kapitallån

I stället för stöd villkor som avses i 12 a § kan en stödtagande banks aktier mot full ersättning lösas in till statens säkerhetsfond eller till ett bolag som avses i 1 § 4 mom. I fråga om fastställande av aktiernas gängse pris och inlösenförfarandet tillämpas 18 kap. 2—11 § i aktiebolagslagen (624/2006).

Vad som i 1 mom. föreskrivs om aktier skall på motsvarande sätt tillämpas på kapi-

12 b §

Inlösen av stödtagande bankers aktier, kapitallån och affärsverksamhet

I stället för tillämpning av stöd villkor enligt 12 a § kan aktierna i en stödtagande bank med koncession i Finland genom statsrådets beslut mot full ersättning lösas in till fonden eller ett bolag som avses i 1 § 4 mom. Som full ersättning betraktas aktiernas uppskattade verkliga värde efter att förlusterna enligt bankens fastställda balansräkning och dessutom de uppskattade förlusterna för inlösenåret och de tre följande åren har täckts genom nedsättning av aktiekapitalet. Uppskattningen av framtida förluster ska baseras på en tillförlitlig utredning av de risker som är förenade med bankens kreditstock och övriga placeringar samt på en motiverad åsikt om sannolikheten för förluster och när de uppkommer. För utredning av vilka uppskattade förluster som ska redovisas ska specialgranskning enligt 14 a § utföras i banken. På inlösen av aktier tillämpas i övrigt i tillämpliga delar 18 kap. 2—11 § i aktiebolagslagen (624/2006). Fonden behöver inte ställa säkerhet i enlighet med 18 kap. 6 § i aktiebolagslagen för betalning av inlösenpriset.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om aktier ska på motsvarande sätt tillämpas på kapitallån.

tallån.

Det beslut som avses i denna paragraf fattas av statsrådet i allmänt sammanträde. Villkor för beslutet är att stödvillkoret i 12 a § 1 mom. inte tillgodoser statens intresse i tillräcklig grad och att avvikelse från likställdheten mellan aktieägarna inte får ske utan vägande skäl.

Om en bank med koncession i Finland inte är ett aktiebolag, kan dess affärsverksamhet lösas in på det sätt som anges i 1 mom.. Affärsverksamhetens verkliga värde uppskattas då enligt bestämmelserna i 1 mom. om uppskattning av aktiers verkliga värde.

En sparbank vars affärsverksamhet har lösts in i enlighet med 3 mom. kan ombildas till stiftelse i enlighet med 92 § 2 och 3 mom. i sparbankslagen.

Ett beslut enligt denna paragraf fattas vid statsrådets allmänna sammanträde. Före beslutet ska finansministeriet inhämta yttranden av Finlands Bank och Finansinspektionen. En förutsättning för ett beslut är att statens intresse inte i tillräcklig utsträckning kan tryggas genom stödvillkor som avses i 12 a §. Om beslutet gäller inlösen av aktier är en förutsättning dessutom att avvikelse från jämlikheten mellan aktieägarna inte får ske utan vägande skäl. Statsrådets beslut får inte överklagas genom besvär till den del det är fråga om huruvida det finns inlösenrätt.

19 b §

Begränsning av verksamheten

Statsrådet kan, om det på grund av internationella störningar på finansmarknaden eller på grund av åtgärder av andra staters myndigheter är nödvändigt för att trygga stabiliteten och en störningsfri verksamhet på den finländska finansmarknaden och hos finansmarknadsaktörerna, för högst sex månader

1) begränsa kreditinstitutens, fondbolagens, förvaringsinstitutens, värdepappersföretagens, fondbörsernas, optionsföretagens, clearingorganisationernas och värdepapperscentralens koncessionsenliga eller regelmässiga verksamhet,

2) besluta om begränsningar och förbud som gäller de förfaringssätt som iakttas i offentlig eller multilateral handel eller optionsbörsverksamhet.

Beslut som avses i 1 mom. fattas vid statsrådets allmänna sammanträde. Finansministeriet ska inhämta Finlands Banks och Finansinspektionens yttranden innan beslutet fattas, om inte något annat följer av ärendets

brådsakande natur.

Finansinspektionen övervakar att statsrådsbeslut som fattats med stöd av denna paragraf iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av kreditinstitutslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i kreditinstitutslagen av den 9 februari 2007 (121/2007) 116 § 2 mom., 117 § 3 mom. och 119 § 5 mom., samt
ändras 119 § 1 mom. och 120 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

116 §

Förvaltningen av säkerhetsfonder

Om en säkerhetsfond har beviljats stödlån, annat stöd som avses i lagen om statens säkerhetsfond eller motsvarande stöd enligt fullmakter i statsbudgeten, har finansministeriet rätt att till delegationen och styrelsen utse en medlem som företräder staten.

117 §

Säkerhetsfonders garantiavgifter

Om en säkerhetsfond har beviljats stödlån, annat stöd som avses i lagen om statens säkerhetsfond eller motsvarande stöd enligt fullmakter i statsbudgeten och om återbetalningen av stödet förutsätter en avgift som är

116 §

Förvaltningen av säkerhetsfonder

(2 mom. upphävs)

117 §

Säkerhetsfonders garantiavgifter

(3 mom. upphävs)

högre än 0,5 procent, kan garantiavgifterna höjas till högst en procent av de ovan nämnda sammanräknade balansomslutningarna. Finansinspektionen kan bestämma att avgiften skall höjas om den anser att den garantiavgift som delegationen fastställt inte räcker för att uppfylla säkerhetsfondens förpliktelser.

119 §

Beviljande av stöd

Understödslån eller understöd av en säkerhetsfonds medel kan beviljas en inlåningsbank som hör till fonden och som har råkat i sådana ekonomiska svårigheter att det för trygghet av dess verksamhet är nödvändigt att den beviljas understödslån eller understöd. En säkerhetsfond kan också ställa garantier för lån som tas av en inlåningsbank som hör till fonden eller teckna kapitallån som banken emitterat. *Om en säkerhetsfond har ett stödlån med stöd av lagen om statens säkerhetsfond eller om staten eller Statens säkerhetsfond har ställt garanti för ett lån som en säkerhetsfond har tagit kan understödslån, understöd eller garantier beviljas samt kapitallån tecknas endast i den omfattning som finansministeriet godkänner.*

Om en säkerhetsfond har beviljats stödlån som avses i 1 mom. krävs finansministeriets samtycke för att understödslån, kapitallån eller understöd skall kunna beviljas en bank av dessa lånemedel.

120 §

Avstående från återkrav av understödslån

Delegationen för en säkerhetsfond kan på förslag av styrelsen helt eller delvis avstå från att återkräva understödslån eller kapitallån, om ett återkrav är oskäligt mot den inlåningsbank som fått lånet. Säkerhetsfondens delegation och styrelse skall iaktta 119 § 2 mom. när de beslutar att ett understödslån eller ka-

119 §

Beviljande av stöd

Understödslån eller understöd av en säkerhetsfonds medel kan beviljas en inlåningsbank som hör till fonden och som har råkat i sådana ekonomiska svårigheter att det för trygghet av dess verksamhet är nödvändigt att den beviljas understödslån eller understöd. En säkerhetsfond kan också ställa garantier för lån som tas av en inlåningsbank som hör till fonden eller teckna kapitallån som banken emitterat.

(5 mom. upphävs)

120 §

Avstående från återkrav av understödslån

Delegationen för en säkerhetsfond kan på förslag av styrelsen helt eller delvis avstå från att återkräva understödslån eller kapitallån, om ett återkrav är oskäligt mot den inlåningsbank som fått lånet. Säkerhetsfondens delegation och styrelse ska iaktta 119 § 2 mom. när de beslutar att ett understödslån el-

pitallån inte skall återkrävas. Om säkerhetsfonden har beviljats stödlån enligt 119 § 1 mom. krävs finansministeriets samtycke för att understödslån eller kapitallån inte skall återkrävas.

ler kapitallån inte ska återkrävas.

Denna lag träder i kraft den 20 .